DZIENNIK RZĄDOWY

dla

kraju koronnego Galicyi i Lodomeryi z Księstwami Oświecimskiém i Zatorskiém, tudzież z Wielkiém Księstwem Krakowskiém.

Rok 1853.

Oddział piérwszy.

Część XVIII.

Wydana i rozesłana dnia 17. Sierpnia 1853.

für das

Kronland Galizien und Lodomerien mit den Herzogthümern Auschwitz und Zator und dem Großherzogthume Krakau.

Jahrgang 1853.

Erste Abtheilung.

XVIII. Stück.

Ausgegeben und versendet am 17. August 1853.

77.

Rozporządzenie Ministra Wyznań i Oświecenia z dnia 24. Kwietnia 1853,

(Dziennik praw Państwa, część XXIV., nr. 76, wydana dnia 9. Maja 1853),

mające moc w całym obrębie Państwa, wyjąwszy Królestwo Lombardzko-Weneckie i Pogranicze

którém obwieszczony zostaje prowizoryczny przepis: A. o egzaminie kandydatów na urząd nauczycielski w zupełnych szkołach realnych; B. o przechodnich postanowieniach, wedle których kandydaci na urząd nauczycielski wykazywać będą zdolność swą nauczycielską w przyszłości najbliższéj.

W przedmiocie egzaminu kandydatów na urząd nauczycielski w zupełnych szkołach realnych, tudzież co się tycze postanowień przechodnich, wedle których rzeczeni kandydaci zdolność swą nauczycielską w najbliższéj przyszłości wykazywać winni, wydają się niniejszém za najwyższém do tego upoważnieniem przepisy następujące, które obowiązywać będą aż do ostatecznéj stanowczéj regulacyi przedmiotu przez postanowienia najwyższe:

A. O egzaminie kandydatów na urząd nauczycielski w zupełnych szkołach realnych.

§. 1.

Komisye egzaminacyjne.

1. Uzdolnienie nauczycieli do zawodów naukowych w zupełnych szkołach realnych sześcioklasowych, i tych szkołach realnych trzyklasowych, które na sześćklasowe szkoły realne uzupełnione być winny, wykaże się zapomocą egzaminów, do odbywania których zamianuje Ministeryum Oświecenia własne komisye egzaminacyjne.

2. Pod względem uzdolnienia nauczycieli religijnych mają moc te same przepisy, jakie istnieją dla nauczycieli religijnych gimnazyalnych.

3. Komisye egzaminacyjne złożone będą z mężów, zastępujących te zawody naukowe tak pod względem scyentyficznym, jak dydaktycznym. Każdy z członków egzaminacyjnych otrzyma zlecenie swe na rok jeden, wszakże w ten sposób, iż takowe po upływie tego czasu odnowionėm być może.

4. Jeden z członków egzaminacyjnych mianowanym będzie przez Ministeryum na dyrektora onéjże, mającego sobie poleconém przewodnictwo w rozprawach, prowadzenie potrzebnéj korespondencyi, i zachowanie aktów, w porządku należytym utrzymywać się mających.

77.

Verordnung des Ministers für Kultus und Unterricht vom 24. April 1853,

(im Reichs-Gesetzblatte, XXIV. Stück, Nr. 76, ausgegeben am 9. Mai 1853),

wirksam für den ganzen Umfang des Reiches, mit Ausnahme des lombardisch-venezianischen Königreiches und der Militärgrenze,

womit eine provisorische Vorschrift kundgemacht wird: A. über die Prüfung der Kandidaten des Lehramtes an vollständigen Realschulen; B. in Betreff der Uebergangsbestimmungen, nach welchen die Lehramts-Kandidaten ihre Lehrfähigkeit in der nächsten Zukunft zu erproben haben.

Ueber die Prüfung der Kandidaten des Lehramtes an vollständigen Realschulen und hinsichtlich der Uebergangsbestimmungen, nach welchen die besagten Kandidaten ihre Lehrfähigkeit in der nächsten Zukunft darzuthun haben, werden in Folge Allerhöchster Ermächtigung nachstehende Vorschriften erlassen, welche bis zur definitiven Regelung des Gegenstandes durch Allerhöchste Bestimmung zu gelten haben:

A. Prüfung der Kandidaten des Lehramtes an vollständigen Realschulen.

§. 1.

Prüfungs-Kommissionen.

1. Die Befähigung der Lehrer wissenschaftlicher Fächer an vollständigen sechsklassigen Realschulen und solchen dreiklassigen Unterrealschulen, welche zu sechsklassigen Realschulen vervollständiget werden sollen, wird durch Prüfungen ermittelt, zu deren Abhaltung das Ministerium des Unterrichtes eigene Prüfungs-Kommissionen ernennt.

2. Hinsichtlich der Befähigung der Religionslehrer gelten dieselben Vorschriften die hinsichtlich der Religionslehrer an Gymnasien bestehen.

3. Die Prüfungs-Kommissionen werden aus Männern zusammengesetzt, welche diese Zweige des Unterrichts in wissenschaftlicher und zugleich in didaktischer Beziehung vertreten. Jedes Kommissionsmitglied erhält seinen Auftrag auf Ein Jahr, so jedoch, daß derselbe nach Verlauf dieses Zeitraumes erneuert werden kann.

4. Eines der Mitglieder der Prüfungs-Kommission wird vom Ministerium zum Direktor derselben ernannt, und hiedurch mit dem Vorsitze in den Verhandlungen, der Führung der erforderlichen Korrespondenz und der Aufbewahrung der in geschäftsmäßiger Ordnung zu haltenden Akten beauftragt.

5. Członek władzy krajowéj w miejscu komisyi egzaminacyjnéj, zawiadujący inspekcyą szkół realnych, nie będąc oraz członkiem komisyi egzaminacyjnéj, ma prawo i obowiązek, o ile mu tego dozwalają inne właściwe czynności jego, być obecnym przy egzaminach ustnych i lekcyach na próbę, aby się przekonał osobiście o skutkach niniejszéj ustawy, niemniéj jak o przymiotach kandydatów. Komisya przeto egzaminacyjna obowiązaną jest podać onemuż wczesną wiadomość o przedsięwzięciu egzaminu wspomnionego.

§. 2.

Sposób zgłoszenia się do egzaminu.

1. Chcąc być przypuszczonym do egzaminu, podać winien kandydat prożbę swą do dyrektora téj komisyi egzaminacyjnéj, przed którą egzamin swój odbyć zamyśla. Do prożby zaś swojéj dołączyć ma:

a) zaświadczenie nie tylko ukończenia gimnazyum, lecz też i odbycia z dobrym skutkiem egzaminu dojrzałości. Kandydaci pragnący osiągnąć tylko uzdolnienia z jeometryi opisowéj i nauki o maszynach, nie potrzebują świadectw gymnazyalnych, skoro tylko wykażą, że ukończyli sześćklasową szkołę realną z skutkiem dobrym;

b) wykaz, iż oddawał się naukom jako słuchacz zwyczajny we wszechnicy lub w zakładzie technicznym, i że

c) podczas tego trzylecia nie zaszło nic niepomyślnego we względzie moralnego zachowania się jego;

d) jeżeli od chwili ukończonych szkół więcéj jak rok upłynęło, przedłożyć musi kandydat świadectwo publicznéj władzy, wykazujące sposób zachowania się jego w ciągu czasu tego;

e) na pismie ułożony bieg życia swego, w którym szczególniéj przedstawi postęp wykształcenia swego, tudzież kierunek i przedmioty specyalnych studyów swoich, i oraz wymieni, dla których przedmiotów, i w którym języku naukowym sądzi się być zdolnym do urzędu nauczycielskiego.

2. Gdyby które z tych świadectw nie mogło być przedłożoném, lub przeciw niemu ze strony komisyi egzaminacyjnęj trudności były czynione, jednakże użyteczne działanie w zawodzie nauczycielskim, lub inne okoliczności udowodnione są tak, iż nie ma co wątpić, że kandydat porządnego i gruntownego nabył wykształcenia, naówczas komisya egzaminacyjna dla przypuszczenia do egzaminu zasięgnąć winna rozstrzygnienia ze strony Ministerstwa, załączając zarazem do zapytania swego także i zdanie swoje.

5. Das mit der Inspekzion der Realschulen beauftragte Mitglied der Landesbehörde am Orte der Prüfungs-Kommission ist, wenn es nicht Mitglied der Prüfungs-Komission ist, berechtiget und verpflichtet, den mündlichen Prüfungen und Probelekzionen, wenn seine sonstigen Geschäfte es erlauben, beizuwohnen, um sich von den Wirkungen dieses Gesetzes, so wie auch von den Eigenschaften der Kandidaten persönlich zu überzeugen. Die Prüfungs-Kommission hat daher dasselbe von der Vornahme solcher Prüfungen im kurzen Wege rechtzeitig zu benachrichtigen.

§. 2.

Meldung zur Prüfung.

1. Um zur Prüfung zugelassen zu werden, hat der Kandidat sein Gesuch an den Direktor derjenigen Prüfungs-Kommission zu richten, vor welcher er die Prüfung zu bestehen beabsichtiget. Er hat seinem Gesuche beizulegen:

a) das Zeugniß über das absolvirte Gymnasium und die mit gutem Erfolge bestandene Maturitätsprüfung. Kandidaten, welche nur die Befähigung aus der darstellenden Geometrie und der Maschinenlehre erlangen wollen, bedürfen der Gymnasialzeugnisse nicht, wenn sie sich ausweisen, eine sechsklassige Realschule mit gutem Erfolge absolvirt zu haben;

b) den Nachweis, daß er drei Jahre mit Studien an einer Hochschule oder einer technischen Anstalt als ordentlicher Hörer zugebracht habe, und daß

c) während dieses Trienniums bezüglich seines sittlichen Verhaltens nichts Widriges vorgekommen sei;

d) falls seit den absolvirten Studien mehr als Ein Jahr verflossen, hat der Kandidat über sein Benehmen während dieser Zeit das Zeugniß einer öffentlichen Behörde beizubringen;

e) seinen schriftlich abgefaßten Lebenslauf, in welchem er vorzüglich den Gang seiner Bildung und die Richtung und Gegenstände seiner speziellen Studien darzustellen und zugleich anzugeben hat, für welche Gegenstände und in welcher Unterrichtssprache er sich zum Lehramte befähiget glaubt.

2. Wenn eines dieser Zeugnisse nicht beigebracht werden kann, oder von der Prüfungs-Kommission beanständet wird, jedoch der Beweis einer ersprießlichen Wirksamkeit im Lehramte oder andere Umstände vorliegen, welche zu der Annahme berechtigen, daß der Kandidat eine gründliche und geregelte Bildung erhalten habe, so hat die Prüfungs-Kommission die Entscheidung des Ministeriums über die Zulassung zur Prüfung einzuholen, indem sie ihrer Anfrage zugleich ihr Gutachten beifügt.

§. 3.

Jakie są wymogi przy egzaminie w powszechności.

Dla otrzymania posady nauczycielskiéj w szkołach realnych, musi kandydat:

1. przez egzamin udowodnić, iz posiada gruntowne wiadomości w zawodach, do których nauki uzdolnienie nabyć pragnie, tudzież

2. wykazać stosowne wykształcenie powszechne; wypadłość egzaminu pod obu względami o tém stanowić będzie, czy kandydat do udzielania nauki zdolnym jest dla całéj szkoły realnéj, czy też tylko dla niższéj szkoły realnéj. Komisya o tém sądzić będzie, jak dalece niniejszy przepis nie wskazuje w téj mierze zasad pewnych, podług zdania swego, które w świadectwie wyrazi, zawsze z należytą pewnością i dokładnością.

§. 4.

Główne zawody, przedmiot egzaminu stanowiące.

Główne zawody specyalnych umiejętności, przedmiotem egzaminu będące, są:

1. języki;

2. jeografia i historya;

3. zawody nauk matematycznych i przyrodzonych, jako to:

a) matematyka,

b) jeometrya opisowa z należącemi do niéj rysunkami linearnemi,

c) fizyka wraz z mechaniką teoretyczną,

d) nauka o maszynach,

e) historya naturalna,

f) chemia.

§. 5.

O wyborze przedmiotów egzaminu.

Kto chce nabyć uzdolnienia w języku naukowym, powinien się jednocześnie poddać egzaminowi na urząd nauczycielski, przynajmniéj dla szkół niższych realnych, a to albo:

a) z drugiego języka krajowego austryackiego *), albo

z języka francuzkiego lub angielskiego, przezco jednakże tylko uzdolnienia do posady w szkole realnéj dostąpi, gdzie uczony bywa i drugi język dotyczący, albo też

*) Tu także i włoski język należy

§. 3.

Forderungen bei der Prüfung im Allgemeinen.

Um überhaupt die Anstellungsfähigkeit an Realschulen zu erreichen, muß der Kandidat:

1. Durch das Examen gründliche Kenntnisse in den Fächern, für deren Unterricht er sich zunächst befähigen will, beweisen, und

2. eine entsprechende allgemeine Bildung bekunden; das Ergebniß der Prüfung in beiden Beziehungen ist dafür maßgebend, ob der Kandidat zur Ertheilung des Unterrichtes in der ganzen Realschule, oder nur in der Unter-Realschule befähiget ist. Die Kommission hat hierüber, in soferne nicht in dieser Vorschrift bestimmte Regeln enthalten sind, nach ihrem Ermessen zu urtheilen, und ihr Urtheil immer in dem Zeugnisse mit Genauigkeit und Bestimmtheit auszusprechen.

§. 4.

Hauptgebiete der Prüfungsgegenstände.

Die Hauptgebiete der speziellen Kenntnisse, auf welche sich die Prüfung zu beziehen hat, sind:

1. Sprachen;
2. Geographie und Geschichte;
3. die mathematisch-naturwissenschaftlichen Fächer, nämlich:
   a) Mathematik,
   b) darstellende Geometrie mit dem dazu gehörigen Linearzeichnen,
   c) Physik mit theoretischer Mechanik,
   d) Maschinenlehre,
   e) Naturgeschichte,
   f) Chemie.

§. 5.

Wahl aus den Prüfungsgegenständen.

Wer sich für die Unterrichtssprache befähigen will, hat sich gleichzeitig der Lehramtsprüfung, wenigstens für die Unter-Realschule, zu unterziehen, entweder:

a) aus einer zweiten österreichischen Landessprache *), oder

aus der französischen oder englischen Sprache, wodurch er jedoch nur die Befähigung zur Anstellung an einer Realschule erlangt, an welcher die bezügliche zweite Sprache gelehrt wird, oder

*) Worunter also auch die italienische begriffen ist.

b) z jeografii i historyi, albo
c) z fizyki, albo
d) z historyi naturalnéj, albo
e) z matematyki.

Uzdolnienie do jeografii i historyi wtedy tylko samo jest dostatecznêm, jeżeli się rozciąga na wyższą szkołę realną, i tylko dla posady w takowéj.

Jeżeli zaś takowe ogranicza się na szkołę realną niższą, wówczas łączyć należy z onémże uzdolnienie do języka naukowego.

Kto osiągnąć chce uzdolnienia z zawodów matematycznych przyrodzonych, musi wykazać takowe przynajmniéj z dwóch wyżéj wyszczególnionych gałęzi *(a—f)*, a i to przynajmniéj z jednéj dla wyższéj szkoły realnéj.

Co się wymagać winno w pojedynczych przedmiotach, i jakie są konieczne związki między niemi.

§. 6.

M o w y.

I. Język niemiecki.

Ażeby kandydat osiągnął uzdolnienie do uczenia go we wszystkich klasach, żądać się będzie od niego:

1. stylistycznéj obrotności poprawnego przedstawienia rzeczy na pismie i czystéj wymowy;

2. gruntownéj znajomości gramatyki i wyrozumienia łatwiejszych nieco pomników górnéj niemczyzny wieku średniego;

3. znajomości historyi pismiennictwa, niemniéj płodów literackich najcelniejszych poetów i prozaistów nowszych i najnowszych; wiadomości osnowy najważniejszych płodów literackich z czasów dawniejszych;

4. znajomości form i rodzajów poezyi i prozy, znajomości niemieckiego rymotworstwa estetycznego, ocenienia niemieckich poetów, tudzież stylistycznego rozbioru opisów prozaicznych;

5. znajomości historyi oświaty w powszechności, jako też mitologii greckiéj i niemieckiéj.

Do uzdolnienia dla niższéj klasy realnéj żądać się będzie spełnienia warunków 1—4, a i to tylko, o ile dotyczą nowszego języka i literatury.

Nadto wymaga się, ażeby kandydat o tyle posiadał znajomość drugiego języka żyjącego lub obumarłego, iżby go nie tylko rozumiał, lecz też i z jego

b) aus der Geographie und Geschichte, oder
c) aus der Physik, oder
d) aus der Naturgeschichte, oder
e) aus der Mathematik.

Die Befähigung für Geographie und Geschichte allein genügt nur dann, wenn sie sich auf die Ober-Realschule erstreckt, und nur zur Anstellung an einer solchen.

Ist sie auf die Unter-Realschule beschränkt, so muß damit die Befähigung für die Unterrichtssprache verbunden seyn.

Wer die Befähigung nur aus dem mathematisch-naturwissenschaftlichen Gebiete erlangen will, muß dieselbe aus wenigstens zweien der oben angeführten Fächer (a-f), und zwar mindestens aus einem für die Ober-Realschule erweisen.

Maß der Anforderungen in den einzelnen Fächern und nothwendige Verbindungen derselben.

§. 6.

Sprachen.

I. Deutsche Sprache.

Damit der Kandidat die Befähigung erlange, sie in allen Klassen zu lehren, wird von ihm gefordert:

1. Stylistische Gewandtheit, korrekte schriftliche Darstellung und reine Aussprache;

2. gründliche Kenntniß der Grammatik. Verständniß der leichteren mittelhochdeutschen Sprachdenkmäler;

3. Kenntniß der Literaturgeschichte und der literarischen Erzeugnisse der bedeutendsten Dichter und Prosaiker der neueren und neuesten Zeit, Kenntniß des Inhaltes der wichtigsten literarischen Erzeugnisse der älteren Zeit;

4. Bekanntschaft mit den Formen und Arten der Poesie und Prosa. Kenntniß der deutschen Verskunst. Aesthetische Würdigung deutscher Dichter und stylistische Analyse prosaischer Darstellungen;

5. Bekanntschaft mit der Kulturgeschichte im Allgemeinen und mit der griechischen und deutschen Mythologie.

Zur Befähigung für die Unter-Realschule werden nur die Forderungen 1—4, und nur in soweit sie sich auf die neuere Sprache und Literatur beziehen, gestellt.

Ueberdieß wird gefordert, daß der Kandidat irgend einer zweiten lebenden oder todten Sprache in dem Maße mächtig sei, daß er sie nicht nur verstehe, sondern auch

gramatyką i składnią obeznany był, a jeżeli jest żyjącym, ażeby nim bezbłędnie władał tak w pisaniu, jak mówieniu. Jeżeli komisya nie jest w stanie sama odbyć popis z kandydatem w języku rzeczonym, naówczas wolno jéj oznaczyć biegłego w rzeczy téj, którego świadectwo za dowód służyć będzie znajomości wymaganéj. Kandydaci chcący być nauczycielami niemieckiego języka w szkole realnéj, gdzie też i drugi język krajowy w części jest językiem naukowym, wywieść się winni uzdolnieniem do uczenia języka takowego przynajmniéj w niższéj szkole realnéj, aby przy nauce języka porównawczo postępować mogli, tylko że z czystością mowy nie tak ściśle się brać będzie.

§. 7.

II. Inne języki krajowe.

Ocenienie warunków co do innych języków krajowych dzieje się podobnie, jak przy niemieckim języku. Nadto żądać się będzie, ażeby kandydat jednocześnie wykazał, że zdolny jest uczyć języka w niższéj szkole realnéj, by przy nauce onegoż porównawczo postępować mógł; tylko że czystość mowy nie tak ściśle pod uwagę brać się będzie.

§. 8.

III. Języki obce.

Warunki co do takowych oceniane będą wedle analogii tego, co o niemieckim języku pod względem uzdolnienia do uczenia go w szkole realnéj powiedziano.

Oprócz tego winien kandydat wykazać jednocześnie uzdolnienie do uczenia języka naukowego w téj szkole niższéj realnéj, w któréj pozyskać chce posadę; przyczém jednak czystość języka mniéj ścisłym jest wymogiem.

§. 9.

Historya i jeografia.

1. Co do historyi kandydat posiadać musi pewny przegląd chronologiczny dziejów powszechnych, znajomość pragmatycznego związku głównych zdarzeń, gruntowną znajomość starożytnéj historyi o tyle, o ile takowa potrzebną jest do własnego rozumienia historyi powszechnéj, nareszcie oswojenie się z pewną częścią główną historyi przez staranne użycie najlepszych środków historycznych pomocniczych.

Najszczególniejszéj gruntowności i dokładności żądać się ma w historyi Państwa Austryackiego, jako też w jego statystyce ze względem na handel i

ihre Grammatik und Syntax kenne, und wenn sie eine lebende ist, sie korrekt zu schreiben und zu sprechen im Stande sei. Ist die Kommission nicht in der Lage, den Kandidaten aus dieser Sprache selbst zu prüfen, so steht es ihr frei, den Sachverständigen zu bezeichnen, dessen Zeugniß als beweisend zu betrachten ist. Kandidaten, welche als Lehrer der deutschen Sprache an einer Realschule angestellt zu werden wünschen, an welcher eine zweite Landessprache theilweise Unterrichtssprache ist, haben die Befähigung nachzuweisen, diese Sprache wenigstens in der Unter-Realschule zu lehren, um bei dem Sprachunterrichte vergleichend vorgehen zu können, nur ist hierbe die Reinheit der Aussprache minder streng zu beurtheilen.

§. 7.

II. Andere Landessprachen.

Die hinsichtlich derselben zu stellenden Anforderungen sind nach Analogie der hinsichtlich der deutschen gestellten zu bemessen Ueberdieß wird gefordert, daß der Kandidat gleichzeitig die Befähigung, die deutsche Sprache in der Unter-Realschule zu lehren, nachweise, um bei dem Sprachunterrichte vergleichend vorgehen zu könen; nur ist hierbei die Reinheit der Aussprache minder streng zu beurtheilen.

§. 8.

III. Fremde Sprachen.

Die hinsichtlich derselben zu stellenden Anforderungen sind nach Analogie dessen zu bemessen, was hinsichtlich der deutschen Sprache zur Befähigung für den Unterricht in der Realschule gefordert wird.

Ueberdieß hat der Kandidat gleichzeitig die Befähigung nachzuweisen, eine Unterrichtssprache der Realschule, an der er angestellt zu werden wünscht, in der Unter-Realschule zu lehren; nur ist hierbei die Reinheit der Aussprache minder streng zu beurtheilen.

§. 9.

Geschichte und Geographie.

1. In der Geschichte muß der Examinand eine chronologische sichere Uebersicht über die Weltgeschichte, Einsicht in den pragmatischen Zusammenhang der Hauptbegebenheiten, gründliche Kenntniß der alten Geschichte in dem Maße, als sie zum eigenen Verständnisse der Weltgeschichte erforderlich ist, endlich eine durch eigene sorgfältige Benützung der besten historischen Hilfsmittel gewonnene Vertrautheit mit irgend einer Hauptparthie der Geschichte besitzen.

Eine besondere Gründlichkeit und Ausführlichkeit ist für die Geschichte des österreichischen Kaiserstaates, sowie für dessen Statistik, mit Rücksicht auf Handel und Gewerbe

przemysłowość, i na stosunki jego handlowe do najważniejszych Państw, mianowicie na istniejące pomiędzy niemi traktaty celne i handlowe.

2. W jeografii wykazać winien kandydat pewny przegląd całéj ziemi co do naturalnéj jéj właściwości podziału politycznego, dokładną znajomość krajów europejskich, i szczególne oswojenie się z jeografią Cesarstwa Austryackiego. Tenże posiadać winien także i wprawę w skréśleniu kart na tablicy.

3. Jeżeli nie idzie o uzdolnienie do nauki historyi w wyższéj klasie realnéj, wówczas odstąpi się od warunku szczególnego oswojenia się z pewną dowolną partyą historyi.

§. 10.

Zawód matematyczny przyrodzony.

W matematyce żądać się będzie od egzaminanda pewnéj znajomości i wprawy w całéj elementarnéj matematyce, i w praktyczném jéj zastosowaniu, znajomości rysunków jeometrycznych w granicach tego, co uczoném bywa w niższéj szkole realnéj, tudzież wprawy w jeometryi analitycznéj, i téj znajomości początków rachunku dyferencyalnego i integralnego, jakiéj wymaga głębsze obznajomienie się z właściwemi oddziałami techniczno-matematycznemi.

Do uzdolnienia do nauki w niższéj szkole realnéj dostateczném jest spełnienie warunków, pod względem elementarnéj matematyki wyrzeczonych.

§. 11.

Geometrya opisowa i rysunki linearne.

Do uzdolnienia do nauki w tym zawodzie naukowym żądać się będzie od kandydata:

1. Znajomości jeometryi opisowéj, i umiejętnego ugruntowania jéj zasad z użyciem całego zawodu jeometrycznego.

2. Biegłości w zastosowaniu jéj do konstrukcyi cieniowych i perspektywnych, niemniéj do przeprowadzenia rysunków wszelkiego rodzaju przedmiotów przemysłowych, mianowicie pod względem mechaniki, budownictwa i praktycznéj jeometryi.

3. Musi kandydat oswojonym być z zastosowaniem zasad czysto-jeometrycznych przy rozwijaniu problematów jeometrycznych, w rzeczonych co dopiero gałęziach przemysłowych często zachodzących, jako to: w przyrządach

und auf die Handelsbeziehungen zu den wichtigsten Staaten, vorzüglich auf die mit denselben bestehenden Zoll- und Handelsverträge, zu fordern.

2. In der Geographie hat der Examinand eine sichere Uebersicht über die gesammte Erde nach ihrer natürlichen Beschaffenheit und politischen Abtheilung, eine genaue Kenntniß der europäischen Länder und eine spezielle Bekanntschaft mit der Geographie Oesterreichs zu zeigen. Auch hat derselbe Geübtheit im Entwerfen von Karten auf der Tafel nachzuweisen.

3. Wird auf die Befähigung für den historischen Unterricht in der Ober-Realschule verzichtet, so ist von der Forderung der besonderen Vertrautheit mit einer beliebigen Parthie der Geschichte abzusehen.

§. 10.

Mathematisch-naturwissenschaftliches Gebiet.

In der Mathematik wird von den Examinanden sichere Kenntniß und Durchübung der gesammten Elementarmathematik und ihrer praktischen Anwendung, Kenntniß des geometrischen Zeichnens innerhalb der Grenzen dessen, was in der Unter-Realschule gelehrt wird, ferner Geübtheit in der analytischen Geometrie und diejenige Kenntniß der Elemente der Differenzial- und Integralrechnung gefordert, wie sie zu einem tieferen Eingehen in die eigentlich technisch-mathematischen Fächer nothwendig sind.

Zur Befähigung für den Unterricht in der Unter-Realschule genügt die Erfüllung der in Betreff der Elementar-Mathematik gestellten Forderungen.

§. 11.

Darstellende Geometrie und Linearzeichnen.

Zur Befähigung für den Unterricht in diesem Lehrfache wird gefordert:

1. Die Kenntniß der darstellenden Geometrie und die wissenschaftliche Begründung ihrer Lehren, mit Benützung des Gebietes der gesammten Geometrie.

2. Gewandtheit in ihrer Anwendung auf Schatten- und perspektivische Konstrukzionen, sowie auf die Durchführung von Zeichnungen der mannigfaltigsten Gegenstände des Gewerbefleißes, vorzüglich aber in den Beziehungen auf Mechanik, Baukunst und praktische Geometrie.

3. Muß der Kandidat vertraut seyn mit der Benützung rein geometrischer Lehrsätze bei der Lösung der in jenen Gewerbszweigen häufig vorkommenden geometrischen Probleme, wie z. B. bei Verzahnungen, Steurungen, konstruktiven Ornamenten,

zębatych, jakoteż do przeniesienia siły poruchowéj służących ornamentach konstrukcyjnych, mostach, sklepieniach, jeometrycznych rozmiarach i t. p.; przeto w tych gałęziach nauk także i pewny stopień świadomości rzeczy kandydatowi jest wykazem potrzebnym.

4. Musi też należycie umiéć rysować plany z przedmiotów w owych gałęziach nie szczególnie rzadko zachodzących, znać zwykłe znaki w planach i kartach w różnych gałęziach jeometryi praktycznéj, o ile takowe się więcéj upowszechniły, a wszelkie rysunki te wyrabiać nie tylko dokładnie, ale i pięknie.

Do uzdolnienia do téj nauki w niższéj szkole realnéj dostateczném jest:

1. Miéć znajomość mniéj trudnych zasad jeometryi opisowéj, o ile takowe wyjaśnić się dadzą na drodze empirycznéj naoczném przedstawieniem, i ugruntować zapomocą łatwiejszych prawideł jeometryi elementarnéj. Atoliż umiejętnością tą tak dalece władać powinien, ażeby także

2. Był w stanie oddać dokładnie, zręcznie i pięknie konstrukcye cieniów i perspektywy w rysunkach przedmiotów wyżnamienionych. Dla rysunków sytuacyjnych dostateczna jest znajomość i zdolność pięknego przedstawienia znaków w takich planach, zwykłych dla celów naukowych, budowniczych, wiejsko-gospodarskich i leśnych.

3. Posiadać zupełną znajomość nauki jeometrycznego rozpatrywania się, i zdolność zastosowania tejże do nauki rysowania przedmiotów podług widzenia w projekcyi perspektywnéj, ortogonalnéj i ukośnéj kreśleniem od ręki. Kto zresztą nabyć chce zdolności do nauki jeometryi opisowéj i rysunków linearnych, musi nadto jeszcze wykazać te wiadomości z budownictwa, jakich potrzeba do udzielania nauki budowniczéj, przepisanéj dla trzeciéj klasy szkoły realnéj.

§. 12.

Z fizyki żądać się będzie od egzaminanda:

Stanowczéj znajomości fizyki eksperymentalnéj, i głównych punktów chemii wszędzie ze względem na częstsze i ważniejsze techniczne ich zastosowania, tudzież stałéj znajomości fizyki naukowo-demonstrującéj, jak dalece ta ogranicza się na środki matematyki elementarnéj, nadto wprawy w eksperymentowaniu; znajomości teoretycznéj mechaniki na zasadzie początków w rachunku różniczkowego i całkowego; nakoniec znajomości nauk z fizyką w bliższych stosunkach stojących, lub od niéj zawisłych, jakoto: astronomii, matematycznéj

Brücken, Gewölben, geometrischen Vermessungen u. dgl., weßhalb auch ein gewisser Grad von Sachkenntniß in diesen Fächern nicht vermißt werden darf.

4. Muß er Zeichnungen von Objekten, welche in diesen Zweigen nicht besonders selten sich vorfinden, mit Umsicht zu entwerfen verstehen, die in den verschiedenen Zweigen der praktischen Geometrie üblichen Bezeichnungen in Plänen und Karten kennen, in soferne dieselben eine größere Verbreitung gefunden haben, und alle diese Zeichnungen richtig und gefällig auszuführen verstehen.

Zur Befähigung für diesen Unterricht in der Unter-Realschule genügt:

1. Die Kenntniß der minderschwierigen Lehren der darstellenden Geometrie, in soferne sie sich auf empirischem Wege durch Anschauung erläutern, und mittelst leichter zu fassender Sätze der Elementar-Geometrie begründen lassen. Doch muß auch diese Kenntniß soweit gediehen seyn, daß er

2. Einfachere geometrische Schatten- und perspektive Konstrukzionen bei Zeichnungen der oben angedeuteten Gegenstände ebenfalls richtig, gewandt und schön auszuführen vermöge. Für das Situazionszeichen genügt die Kenntniß und die Fähigkeit einer schönen Darstellung der in solchen Plänen für Bau-, Land- und forstwissenschaftliche Zwecke üblichen Bezeichnungen.

3. Vollständige Kenntniß der geometrischen Anschauungslehre und ihrer Anwendung auf den Unterricht im Zeichnen von Gegenständen nach der Anschauung in perspektivischer, orthogonaler und schiefer Projekzion mit freier Hand. Wer die Befähigung für das Lehrfach der darstellenden Geometrie und des Linearzeichnens erlangen will, hat nebstbei auch diejenigen Kenntnisse aus der Baukunde zu erweisen, welche erforderlich sind, um den für die dritte Klasse der Unter-Realschule vorgeschriebenen Unterricht in derselben zu ertheilen.

§. 12.

In der Physik wird von dem Examinanden gefordert:

Sichere Kenntniß der Experimental-Physik und der Hauptpunkte der Chemie, mit steter Rücksicht auf die häufigeren und wichtigeren davon zu machenden technischen Anwendungen; ferner sichere Kenntniß der wissenschaftlich beweisenden Physik, in soweit sich dieselbe auf die Mittel der Elementar-Mathematik beschränken kann, nebst Uebung im Experimentiren; Kenntniß der theoretischen Mechanik auf Grundlage der Elemente der Differenzial- und Integral-Rechnung; endlich Bekanntschaft mit den zur Physik in naher Beziehung stehenden, oder von ihr abhängigen Wissenschaften: der Astro-

jeografii i meteorologii, wszakże z ograniczeniem ich do zasad matematyki elementarnéj.

Do uzdolnienia do nauki w niższéj szkole realnéj żąda się znajomości fizyki naukowo-udowadniającéj o tyle, o ile ta zawisła na matematyce elementarnéj.

§. 13.

Nauka o maszynach.

Do uzdolnienia do nauki o maszynach żądać się będzie:

Biegłéj znajomości teoretycznéj mechaniki na podstawach rachunku dyferencyalnego i integralnego, biegłéj znajomości sposobów konstruowania i obrachowania maszyn najgłówniejszych, w ich zastosowaniu jako motorów, i jako maszyn roboczych, nakoniec biegłości w rysunkach maszyn.

§. 14.

Do uzdolnienia do nauki w historyi naturalnéj żąda się:

Znajomości tych płodów naturalnych, z których ważne użycie się robi w życiu potocznem, tudzież w kunsztach i profesyach, albo które się odznaczają własnością swą uwagi godną, albo które nam w oczy wpadają częstém znajdowaniem się w naszéj bliskości. Kandydat powinien też w stanie być przedłożone sobie przedmioty tego rodzaju rozeznać i uklasyfikować.

Daléj wymaga się gruntownéj znajomości owych starszych i nowszych systematów historyi naturalnéj, które powszechnéj wziętości dostąpiły, tudzież znajomości najważniejszych zdarzeń w anatomii i fizyologii roślin i zwierząt wraz z ich jeograficzném upowszechnieniem i rezultatami z porównania organizacyi zwierzęcéj i ludzkiéj wykazującemi się; nakoniec znajomości jeognozyi w połączeniu z paleontologią, głównych zdań w jeologii rozpowszechnionych, wraz z postrzeżeniami, onymże za podstawę służącemi.

Do uzdolnienia do nauki téj w niższéj szkole realnéj nie będzie się wymagać wiadomości anatomicznych, fizyologicznych i jeologicznych.

§. 15.

Do uzdolnienia do nauki w chemii żąda się:

Stałéj znajomości chemii eksperymentalnéj, a to: chemii nieorganicznéj i organicznéj, analizy chemicznéj, tak kwalitacyjnéj jak kwantytacyjnéj, i prób technicznych pod względem wartości materyałów w handlu się znajdujących,

nomie, der mathematischen Geographie und der Meteorologie, ebenfalls in ihrer Beschränkung auf Begründung durch Elementar-Mathematik.

Zur Befähigung für den Unterricht an der Unter-Realschule wird die Kenntniß der beweisenden Physik nur in soweit gefordert, als sie auf Elementar-Mathematik beruht.

§. 13.

Maschinenlehre.

Zur Befähigung für den Unterricht in der Maschinenlehre wird gefordert:

Sichere Kenntniß der theoretischen Mechanik auf Grundlage der Elemente der Differenzial- und Integralrechnung, sichere Kenntniß der Konstrukzion und der Berechnungsarten der vorzüglichsten Maschinen in ihrer Anwendung als Motoren und als Arbeitsmaschinen, Fertigkeit im Zeichnen von Maschinen.

§. 14.

Zur Befähigung für den Unterricht in der Naturgeschichte wird gefordert:

Kenntniß jener Naturprodukte, von welchen im alltäglichen Leben, dann bei Künsten und Gewerben eine wichtige Anwendung gemacht wird, oder die durch eine besonders merkwürdige Eigenschaft sich auszeichnen, oder die in unserer Umgebung durch häufiges Vorkommen sich bemerkbar machen. Der Kandidat muß ihm vorgelegte Körper dieser Art zu erkennen und zu bestimmen vermögen.

Ferner wird gefordert: gründliche Kenntniß jener älteren und neueren naturhistorischen Systeme, welche eine allgemeine Geltung gefunden haben, Kenntniß der wichtigsten Thatsachen aus der Anatomie und Physiologie der Pflanzen und Thiere, ihre geographische Verbreitung und der aus der Vergleichung der thierischen und menschlichen Organisazion hervorgehenden Resultate; endlich Kenntniß der Geognosie in Verbindung mit Paläontologie, der in der Geologie herrschenden Hauptansichten und der den letzteren zu Grunde liegenden Beobachtungen.

Zur Befähigung für den Unterricht an der Unter-Realschule sind die anatomischen, physiologischen und geologischen Kenntnisse nicht erforderlich.

§. 15.

Zur Befähigung für den Unterricht in der Chemie wird gefordert:

Sichere Kenntniß der Experimental-Chemie, und zwar der unorganischen und organischen Chemie, der chemischen Analyse, sowohl in qualitativer als quantitativer Rücksicht, und der technischen Proben auf den Werth der im Handel vorkommenden

z ciągłém odnoszeniem się do techniki, i z zastosowaniem zasad chemicznych do gałęzi fabrykacyi, na chemii polegających.

§. 16.

Rysunki ręczne i kaligrafia.

Uzdolnienie do nauki rysunków ręcznych, modelowania i kaligrafii, nie będzie nabytém przez egzamina, jak to dla uzdolnienia do zawodów naukowych wyrzeczono, lecz przed obsadzeniem posad zawakowanych będą roboty kandydatów drogą właściwą ocenione, poczém ci zlecenie otrzymają wykazać praktycznie zdolność swą jako nauczyciele szkoły.

§. 17.

Ogólne wykształcenie.

Pod względem na ogólne wykształcenie żądać się będzie:

1. Dostatecznéj znajomości języka naukowego.

Kandydaci zawodów naukowych jeografii i historyi lub matematyki, i nauk przyrodzonych nie będą jednakże pociągani pod osobny egzamin z języka naukowego, lecz stopień, o ile go posiadają, oceniony być ma podług ich pismiennych robót, niemniéj z ustnego egzaminu i z lekcyi na próbę, co też w świadectwie dokładnie wymienić należy.

2. Takiego kresu w wiadomościach religii, jeografii i historyi, matematyki, fizyki i historyi naturalnéj, o ile tego wymaga potrzeba, by przed uczniami nie pokazać się niewiadomcem.

Wiadomości takowe wykazać należy w ustném egzaminie, a to w miarę tego, jak dalece sięgają nauki ostateczne w jeografii i historyi w wyższéj szkole realnéj, w religii i w zawodach matematycznych przyrodzonych w gimnazyum. Wszakże egzaminu tego nie należy brać za powtórzenie egzaminu ostatecznego w szkołach realnych lub w gimnazyach; albowiem jak z jednéj strony mniéj szczegółowo w téj mierze postępować się winno, tak też z drugiéj strony oczekuje się, iż dawniejsza wiedza kandydata wedle większéj jego umysłowéj dojrzałości i oświaty w ściślejszy już związek weszła z całym obszarem jego wiadomości i myśli teraźniejszych

§. 18.

Forma egzaminu.

Jeżeli uczyniono zadość warunkom zgłoszenia w §. 2. oznaczonym, wówczas wyznacza komisya egzaminacyjna roboty egzaminu, a to:

Materialien mit steter Beziehung auf die Technik und Anwendung der chemischen Grundsätze auf die darauf beruhenden Fabrikazionszweige.

§. 16.

Freihandzeichnen und Schönschreiben.

Die Befähigung zum Unterrichte im Zeichnen aus freier Hand, im Modelliren und im Schönschreiben wird nicht durch ähnliche Prüfungen, wie die Befähigung für wissenschaftliche Fächer erlangt, sondern es werden vor der Besetzung erledigter Stellen die eigenen Leistungen der Bewerber in geeignetem Wege gewürdiget und dieselben angewiesen werden, ihre Befähigung als Lehrer an einer Schule praktisch zu erproben.

§. 17.

Allgemeine Bildung.

In Beziehung auf allgemeine Bildung wird gefordert:

1. Befriedigende Kenntniß der Unterrichtssprache.

Kandidaten für die Lehrfächer der Geographie und Geschichte, oder des mathematisch-naturwissenschaftlichen Gebietes sind jedoch nicht einer eigenen Prüfung aus dem Sprachfache zu unterziehen, sondern es ist der Grad, in dem sie der Sprache mächtig sind, nach ihren schriftlichen Ausarbeitungen, der mündlichen Prüfung und der Probelekzion zu beurtheilen, und demgemäß im Zeugnisse genau zu bezeichnen.

2. Ein solches Maß von Kenntnissen aus der Religion, der Geographie und Geschichte, der Mathematik, Physik und Naturgeschichte, als nothwendig ist, um den Schülern gegenüber nicht als unwissend zu erscheinen.

Diese Kenntnisse sind in einer mündlichen Prüfung darzuthun. Als Maßstab der Anforderungen hat dabei dasjenige zu gelten, was in Geographie und Geschichte in der Oberrealschule, in der Religion und in den mathematisch-naturwissenschaftlichen Fächern in dem Gymnasium als Schlußleistung erreicht wird. Doch ist die hier geforderte Prüfung nicht als eine Wiederholung der Schlußprüfung der Realschulen oder Gymnasien anzusehen; denn es wird auf der einen Seite eine geringere Detailkenntniß gefordert, auf der anderen Seite erwartet, daß das Gewußte gemäß der vom Examinanden gewonnenen reiferen Bildung in genauere Verbindung zu seinem übrigen Wissen und Denken getreten sei.

§. 18.

Form der Prüfung.

Sind in der Meldung die im §. 2 bezeichneten Bedingungen erfüllt, so bestimmt die Prüfungs-Kommission die Examen-Arbeiten, und zwar:

I. Otrzyma kandydat dwa zadania do wypracowania domowego:

a) Jedno z nich wyjętém być ma z kresu specyalnych nauk egzaminanda, a to tak, ażeby tenże dostateczną miał sposobność wykazania objętości i gruntowności studyów swoich;

b) drugie pytanie może także obraném być z obszaru specyalnych studyów jego, zwłaszcza jeżeli to pożądaném czyni wielostronność studyów egzaminanda; z reguły atoliż przedmiotem drugiego wypracowania będzie zadanie treści nieco ogólniejszéj, mianowicie pedagogicznéj i metodycznéj;

c) do wypracowania tych zadań dozwoli się egzaminandom czasu od 6 do 8 tygodni. Przy oddaniu robót sumiennie wymienić należy, jakich środków przy nich używano;

d) jeżeli kandydat przy opisie życia swego przedkłada dzieło swe już drukiem ogłoszone, naówczas wolno będzie komisyi egzaminacyjnéj wedle zdania swego przyjąć takowe zamiast jednéj, lub obu robót pismiennych do ocenienia swego, albo też obstawać przy warunkach prawnych.

§. 19.

Ponieważ kandydatowi do wypracowania rzeczonych zadań służy zupełnie wolny czas dostateczny, tudzież użycie wszelkich mu znanych i przystępnych środków pomocniczych literackich, przeto zarówno ocenienie onychże odnosić się będzie tak do gruntownego oswojenia się jego z nauką, z któréj zadania są czerpane, jak do jasności wykładu myśli, i do stylistycznéj poprawności i obrotności.

Dyrektor komisyi egzaminacyjnéj oddaje następnie takowe dotyczącym członkom wydziałowym komisyi do przejrzenia i pismiennego ich ocenienia, z którém razem udzielone zostaną także i innym członkom komisyi.

Jedno jak drugie ma być w jak najkrótszym czasie załatwione. Komisya egzaminacyjna ma prawo, jeżeli pismienne roboty te dostatecznie dowodzą, że kandydat prawnym warunkom nie jest w stanie zadosyć uczynić, wyłączyć go od dalszych egzaminów na pewny czas oznaczony, o czém i inne komisye egzaminacyjne Państwa urzędownie wiadomość otrzymać powinny.

Jeżeli pismienne roboty domowe nie dały powodu do odrzucenia, naówczas otrzyma kandydat powołanie do innych robót egzaminu, to jest wezwanie do robót klauzurowych i do egzaminu ustnego, jako też tema na dwie lekcye na próbę, wraz z wymienieniem klas gymnazyalnych lub realnych, gdzie takowe odbyć się mają.

I. Erhält der Examinand zwei Aufgaben zur häuslichen Bearbeitung:

a) Eine derselben muß nothwendig aus dem Kreise der speziellen Studien des Examinanden, und zwar so gewählt werden, daß derselbe darin hinlängliche Gelegenheit findet, den Umfang und die Gründlichkeit seiner Studien zu zeigen;

b) die zweite Frage kann, besonders wenn es die Vielseitigkeit der Studien des Examinanden wünschenswerth macht, ebenfalls aus dem Gebiete seiner speziellen Studien entnommen werden, in der Regel ist jedoch für den zweiten Aufsatz ein Thema allgemeineren, namentlich pädagogischen und methodischen Inhaltes zu wählen;

c) zur Bearbeitung dieser Aufgaben wird dem Examinanden ein Zeitraum von 6—8 Wochen bewilliget. Bei Einlieferung der Arbeiten hat derselbe zugleich gewissenhaft anzugeben, welche Hilfsmittel er zur Bearbeitung benützt.

d) wenn der Examinand zugleich mit seinem Lebenslaufe eine von ihm bereits im Drucke erschienene Arbeit einreicht, so ist es dem Ermessen der Prüfungs-Kommission überlassen, diese statt einer oder beider schriftlichen Arbeiten gelten zu lassen und demgemäß zu beurtheilen, oder bei den sonst gesetzlichen Forderungen zu beharren.

§. 19.

Da zur Ausarbeitung der bezeichneten Aufsätze dem Examinanden volle Muße und die Benützung aller ihm bekannten und zugänglichen literarischen Hilfsmittel gestattet ist, so ist bei ihrer Beurtheilung gleich sehr auf die gründliche Aneignung der Wissenschaft zu sehen, aus welcher die Aufgaben entlehnt sind, als auf die Klarheit in Gedanken und Darstellung, und die stylistische Korrektheit und Gewandtheit.

Der Direktor der Prüfungskommission gibt dieselben an die betreffenden Fachmitglieder der Kommission zur Durchsicht und schriftlichen Abgabe ihres Urtheiles, mit welchem begleitet dieselben auch den übrigen Kommissions-Mitgliedern mitgetheilt werden.

Beides ist in möglicher Kürze zu beenden. Es steht der Prüfungs-Kommission zu, wenn bereits diese schriftlichen Arbeiten genügend erweisen, daß der Kandidat den gesetzlichen Forderungen nicht entspricht, ihn von der Fortsetzung der Prüfung auszuschließen und auf eine bestimmte Zeit hin abzuweisen, wovon die übrigen Prüfungs-Kommissionen des Reiches ämtlich in Kenntniß zu setzen sind.

Hat die häusliche schriftliche Arbeit einen Anlaß zur Zurückweisung nicht gegeben, so erhält darauf der Examinand die Bestimmung der übrigen Examen-Arbeiten, nämlich die Vorladung zu den Klausur-Arbeiten und zur mündlichen Prüfung, und das Thema zu zwei Probelekzionen, nebst Angabe der Gymnasial- oder Realschulklassen, vor welchen diese zu halten sind.

§. 20.

II. Roboty klauzurowe, z reguły dwie, każda w dwunastu godzinach i ciągle pod scisłym dozorem ukończyć się mająca, wybrane będą z obszaru specyalnych studyów, którym się kandydat podług własnych podań swoich w obranym zawodzie życia swego poświęcał, i które też w pismiennych robotach domowych wykazał. Takowe służą mianowicie do wyjawienia, jak dalece kandydat w kresie studyów swych także i bez wszelkich środków pomocniczych wykazać jest w stanie pojęcia bystre i wiadomości pewne.

Co się tycze jasności wywodu myśli, wymagać się będzie z powodu, że zadania zastosowane są do warunków czasu i oraz braku środków pomocniczych literackich, to samo co przy robotach domowych, lubo z drugiéj strony dla ograniczonego czasu mniéj sciśle na uwagę brać należy formę stylistyczną.

Do poprawności robót klauzurowych odnoszą się te same postanowienia, co dla robót domowych pismiennych.

§. 21.

III. Egzamin ustny

a) ogranicza się na przedmioty przez kandydata obrane, jakoteż w §. 17. pod 2. wskazane; tenże uzupełnić i ustalić ma rezultaty egzaminu pismiennego w tych przedmiotach, w których egzaminand już pismiennie pracował, w innych zaś o tyle sięgać musi, ażeby przezto nie tylko ogólne stanowisko wiedzy egzaminowanego zostało zbadaném, lecz oraz i to mogło być oznaczoném, czy w powszechności i w których przedmiotach i do których klas szkoły realnéj egzaminandowi w razie potrzeby mogłaby być powierzoną nauka także i w tych zawodach, dla których uzdolnienia nie żądał. Ten atoliż wzgląd odpada przy egzaminie z religii, albowiem nauka téjże zawsze powierzaną będzie własnym nauczycielom religiii do tego powołanym;

b) wolno też komisyi egzaminacyjnéj odbywać egzamin ustny jednocześnie i z więcéj jak jednym egzaminandem, a to nawet gdyby kandydaci do nauki w szkole realnéj nie jeden a ten sam przedmiot za główny cel studyum swego sobie byli obrali; wszakże z więcéj jak z trzema kandydatami jednocześnie egzamin ustny odbywać się nie będzie.

Dla robót klauzurowych odpada wymienione co dopiéro ograniczenie.

c) Przy ustnym egzaminie dyrektor komisyi egzaminacyjnéj ciągle obecnym być musi, a oprócz niego zawsze przynajmniéj dwaj inni członkowie komisyi. Członek komisyi dla języka naukowego obecnym być winien przynajmniéj przy jednéj części egzaminu ustnego lub przy lekcyi na próbę.

§. 20.

II. Die Klausur-Arbeiten, in der Regel zwei, jede zu zwölf Stunden und unter unausgesetzter strenger Aufsicht zu vollenden, werden gewählt aus dem Gebiete der speziellen Studien, welche der Examinand nach den Angaben in seinem Lebenslaufe betrieben und durch die häuslichen schriftlichen Arbeiten bewiesen hat. Sie dienen vornämlich dazu, zu ermitteln, wie weit der Examinand in seinem Studienkreise auch ohne alle Hilfsmittel ein promptes und sicheres Wissen besitzt.

An die Klarheit der Gedanken und Darstellung sind, da die Aufgaben den Bedingungen der Zeit und Entbehrung literarischer Hilfsmittel angepaßt werden, dieselben Forderungen zu stellen, wie an die häuslichen Arbeiten, wenn auch die stylistische Form auf Grund der beschränkten Zeit einige Nachsicht beanspruchen darf.

Für die Korrektur der Klausur-Arbeiten gelten dieselben Bestimmungen, wie für die häuslichen schriftlichen Arbeiten.

§. 21.

III. Die mündliche Prüfung

a) erstreckt sich auf die von dem Examinanden gewählten, und die im §. 17 ad 2 angegebenen Gegenstände; sie hat in denjenigen Gegenständen, in welchen der Examinand bereits schriftlich gearbeitet, das Ergebniß der schriftlichen Prüfung zu vervollständigen und zu sichern, in den übrigen aber muß sie soweit reichen, daß dadurch sowohl der allgemeine Standpunkt der Kenntnisse des Geprüften ermittelt, als auch bestimmt werden kann, ob überhaupt und in welchen Gegenständen und bis zu welchen Klassen der Realschule dem Examinanden der Unterricht auch in solchen Fächern, für welche er die Befähigung nicht nachgesucht hat, nöthigen Falles kann anvertraut werden. Letztere Rücksicht findet auf die Prüfung aus der Religion keine Anwendung, indem der Unterricht in derselben immer den eigens aufgestellten Religionslehrern vorbehalten ist;

b) es steht der Prüfungs-Kommission zu, mehr als einen Examinanden zu derselben Zeit die mündliche Prüfung abhalten zu lassen, auch wenn diese nicht denselben Gegenstand des Realschul-Unterrichtes zu ihrem Hauptstudium gemacht haben; doch dürfen nicht mehr als drei Kandidaten zugleich mündlich geprüft werden.

Für die Klausur-Arbeiten fällt die letzte Beschränkung weg.

c) Bei dem mündlichen Examen muß der Direktor der Prüfungs-Kommission ununterbrochen, und außer ihm müssen stets wenigstens zwei andere Mitglieder der Kommission zugegen seyn. Das Kommissionsmitglied für die Unterrichtssprache hat wenigstens Einem Theile der mündlichen Prüfung oder der Probelekzion beizu-

Tok całego egzaminu ustnego do protokołu będzie wzięty, a to osobnego dla każdego egzaminanda, jeżeli ich więcéj jednocześnie egzaminowanych być ma.

§. 22.

IV. Koniec egzaminu stanowi lekcya na próbę, mająca się odbyć w szkole realnéj, miejsca egzaminu.

a) Zadanie do tego będzie egzaminandowi wprzód (§. 19.) do dojrzałego rozważenia podane, a co się tycze treści jego, i wysokości klas szkoły realnéj, będzie się z nim postępować w podobny sposób, jak przy robotach klauzurowych.

Kandydat wykazać winien w lekcyi téj, o ile posiada naturalny uczenia dar, i początki do wykstałcenia tegoż.

b) Przy lekcyach na próbę muszą obecnymi być ze strony komisyi egzaminacyjnéj: dyrektor jéj i ten członek, w którego zakres wchodzi zadanie, a ewentualnie także i członek dla języka naukowego (§. 21. *c*); ci pismiennie ułożą zdanie swe o lekcyach na próbę, i załączą je do aktów egzaminu. Ze strony szkoły realnéj przy lekcyi obecnym być ma dyrektor, lub klasowy nauczyciel téj klasy, w któréj się lekcya odbywa, dla ochronienia szkoły, jako też egzaminanda od przeszkód dyscyplinarnych, gdyby się jakie wydarzyły.

c) Komisye egzaminacyjne staranie mieć winny, ażeby ostatnie trzy części egzaminu, zacząwszy od robót klauzurowych, przez kandydatów w miejscu egzaminu nie zamieszkałych, w ciągu tygodnia pokończone być mogły.

§. 23.

Ważność zaświadczeń uzdolnienia do nauki w gimnazyach.

Kandydaci, którzy osiągnęli uzdolnienia do nauki w gimnazyum z zawodu, dla którego jako nauczyciele szkół realnych chcą być uzdolnieni, mają sobie zostawione do woli przy swém zgłoszeniu się przed komisyą właściwą przedłożyć świadectwo ze strony komisyi egzaminacyjnéj gimnazyalnéj. Jeżeli toż wystawionem zostało nie dawniéj jak przed trzema laty, naówczas komisya przyjąć je winna za podstawę dalszego postępowania swego w ten sposób, iż potwierdzenia w niém zawarte nowéj próbie już więcéj podlegać nie będą, lecz kandydat pociągniętym być ma pod egzamin na domiar tego, co ustawa niniejsza od niego żąda, a przez komisyę egzaminacyjną gimnazyalną nie jest

wohnen. Ueber die gesammte mündliche Prüfung ist ein Protokoll zu führen, und zwar, wenn mehrere zugleich geprüft werden, über jeden der Examinanden ein gesondertes.

§. 22.

IV. Den Schluß des Examens bildet eine an einer Realschule des Prüfungsortes zu haltende Probelekzion.

a) Die Aufgabe dazu ist dem Examinanden vorher (§. 19) zur reiflichen Ueberlegung zu geben, und ihrem Inhalte und der Höhe der Realschulklassen nach in ähnlicher Weise zu bestimmen, wie für die Klausur-Arbeiten.

Der Examinand hat in ihnen zu zeigen, in wie weit er die natürliche Lehrgabe besitzt und Anfänge zu ihrer Ausbildung gemacht hat.

b) Anwesend bei den Probelekzionen müssen Seitens der Prüfungs-Kommission seyn: der Direktor derselben und dasjenige Mitglied, in dessen Gebiet die Aufgabe fällt, und eventuell auch das Kommissionsmitglied für die Unterrichtssprache (§. 21, c); sie haben ein schriftliches Urtheil über den Befund der Probelekzionen abzufassen und den Prüfungs-Akten beizulegen. Seitens der Realschule hat der Direktor oder der Klassenlehrer der Klasse, in welcher die Lekzion gehalten wird, der Lekzion beizuwohnen, um die Schule, sowie den Examinanden gegen etwaige disziplinäre Störungen zu schützen.

c) Die Prüfungs-Kommissionen haben darnach zu streben, daß die drei letzten Theile des Examens, von den Klausur-Arbeiten an, von den nicht am Orte des Examens einheimischen Examinanden im Laufe einer Woche beendiget werden können.

§. 23.

Wirkung der Zeugnisse über die Befähigung zum Unterrichte an Gymnasien.

Kandidaten, welche aus einem Fache, für welches sie als Realschullehrer befähiget werden wollen, bereits die Befähigung zum Unterrichte an einem Gymnasium erhalten haben, steht es frei, das Zeugniß der Gymnasial-Prüfungs-Kommission bei ihrer Meldung der Kommission vorzulegen. Ist dasselbe nicht vor länger als drei Jahren ausgestellt, so hat es die Kommission als Grundlage ihres Vorganges in der Art anzunehmen, daß die darin bestätigten Thatsachen keiner neuerlichen Erprobung bedürfen, sondern der Kandidat nur einer Ueberprüfung zum Beweise desjenigen, was durch dieses Gesetz von ihm verlangt wird, und vor der Gymnasial-Prüfungs-Kommission nicht nachgewiesen wurde, und insbesondere zur Erprobung der Befähigung des Kandi-

wykazaném, mianowicie zaś dla doświadczenia kandydata pod tym względem, czy zdolnym jest do nauki w tym kierunku, w którym ją udzielać należy w szkołach realnych.

Komisya egzaminacyjna może natedy po roztrząśnieniu okoliczności odstąpić od pismiennych prac całkiem lub w części, równie jak i od lekcyi na próbę, od egzaminu ustnego zaś nigdy jéj odstąpić nie wolno. Przysłuża jéj także prawo, wyprosić sobie od właściwéj komisyi egzaminacyjnéj gimnazyalnéj udzielenia robót kandydata pismiennych.

§. 24.

Orzeczenie, czy kandydat dobrze się popisał na egzaminie.

1. Po ukończeniu wszystkich części egzaminu zbierze się komisya egzaminacyjna, by na podstawie zdania o pojedynczych robotach i w miarę warunków w §§. 5—15. ustanowionych orzec, czy kandydat odbył egzamin z dobrym skutkiem lub nie. Na to protokół spisać należy.

2. Przytém najwłaściwiéj na piérwsze trzy części egzaminu uwagę zwrócić należy, na pismienne roboty tak domowe jak klauzurowe i na egzamin ustny, w których się wyjawiają wiadomości kandydata, a egzamin będzie uważany za należycie odbyty, jak skoro kandydat zadosyć uczynił warunkom w §. 3. ustanowionym, a przez treść §§. 6—15. bliżéj oznaczonym.

3. Jeżeli przy dostateczném wykształceniu umiejętném kandydata lekcye na próbę znaczne jeszcze okazują niedoskonałości, wówczas to wprawdzie w zaświadczeniu wyraźnie wymienić się winno, jednakże one nie będą powodem wyroku odrzucającego, skoro tylko kandydat po sobie spodziewać daje, że przez należytą baczność na siebie i przez ćwiczenie się, wady rzeczone oddalić będzie mógł.

4. Jeżeli prace naukowe egzaminanda dowodzą, że tenże w głównym zawodzie swym nie osiągnął jeszcze potrzebnéj gruntowności, albo że nie posiada w innych przedmiotach naukowych dostatecznéj znajomości ogólnéj, lecz też zarazem spodziewać się każą, iż kandydat za dalszém oddawaniem się naukom potrafi zadosyć uczynić wymogom prawnym, naówczas komisya egzaminacyjna tą razą go odrzucić powinna, przy udzieleniu mu pewnego świadectwa o robotach jego i przy oznaczeniu zarazem czasu, po upływie którego tenże najrychléj zgłosiéby się mógł do nowego egzaminu przed komisyą egzaminacyjną.

O tém orzeczeniu mają inne komisye egzaminacyjne w Państwie urzędownie otrzymać wiadomość.

daten, den Unterricht in der Richtung zu ertheilen, in welcher er an der Realschule ertheilt werden soll, unterzogen werde.

Die Prüfungs-Kommission kann in solchem Falle nach Erwägung der Umstände die schriftlichen Ausarbeitungen ganz oder zum Theile, sowie auch die Probelekzion, niemals aber die mündliche Prüfung erlassen. Auch steht es ihr frei, sich vorläufig von der bezüglichen Gymnasial-Prüfungs-Kommission die Mittheilung der schriftlichen Arbeiten des Kandidaten zu erbitten.

§. 24.

Entscheidung, ob der Examinand die Prüfung bestanden habe.

1. Nach Beendigung der sämmtlichen Theile des Examens tritt die Prüfungskommission zusammen, um auf Grund des über die einzelnen Leistungen vorliegenden Urtheiles und nach Maßgabe der §§. 5—15 festgestellten Forderungen zu entscheiden, ob der Examinand die Prüfung bestanden habe oder nicht. Ueber die Verhandlung ist ein Protokoll aufzunehmen.

2. Hiebei kommen zunächst die in den drei ersten Theilen des Examens, den schriftlichen sowohl häuslichen als Klausur-Arbeiten und der mündlichen Prüfung dargelegten Kenntnisse in Betracht, und die Prüfung ist für bestanden zu erklären, wenn der Kandidat die im §. 3 gestellten, und durch den Inhalt der §§. 6—15 näher bestimmten Forderungen erfüllt hat.

3. Wenn bei genügender wissenschaftlicher Bildung die Probelekzionen noch bedeutende Mängel zeigen, so sind diese zwar im Zeugnisse mit Entschiedenheit zu bemerken, sie haben aber ein abweisendes Urtheil nicht zu begründen, falls nur zu hoffen steht, daß der Examinand durch Aufmerksamkeit auf sich sebst und durch Uebung dieselben werde entfernen können.

4. Beweisen die wissenschaftlichen Leistungen des Examinanden, daß er in seinem Hauptgebiete noch nicht die erforderliche Gründlichkeit erlangt hat, oder in den übrigen Lehrgegenständen nicht die genügende allgemeine Bekanntschaft besitzt, lassen sie aber zugleich hoffen, daß es ihm bei fortgesetztem Studium gelingen werde, den Forderungen zu genügen, so hat ihn die Prüfungs-Kommission unter Ertheilung eines bestimmten Zeugnisses über seine Leistungen für jetzt abzuweisen, und zugleich die Zeit zu bestimmen, nach welcher frühestens sich derselbe wieder zum Examen vor einer Prüfungs-Kommission melden dürfe.

Von dieser Entscheidung sind die übrigen Prüfungs-Kommissionen des Reiches ämtlich in Kenntniß zu setzen.

5. Jeżeli zresztą naukowe wykształcenie kandydata tak dalece jest niedostatecznćm, iż już nie ma nawet nadziei, ażeby był w stanie zaradzić brakowi dalszemi studyami swemi, albo jeżeli lekcye na próbę wady odkrywają, których pokonanie nie jest podobieństwem do prawdy, wówczas komisya egzaminacyjna prawo ma zupełnie odrzucić kandydata bez pozwolenia mu złożenia późnićj egzaminu powtórnego, udzielając mu świadectwo z powodami, orzeczenie takowe stanowiącemi, o czém inne komisye egzaminacyjne Państwa urzędownie uwiadomione zostaną; wszakże służy egzaminandowi w takim razie prawo powołania się do Ministeryum Oświecenia.

§. 25.

Treść świadectwa.

1. Swiadectwo z egzaminu odbytego zawiéra:

a) zupełne nacyonale egzaminanda (nazwiska i imiona, rodziców, miejsce urodzenia, wiek, religię, szkołę, uniwersytet lub instytut techniczny);

b) ogólne orzeczenie komisyi, czy takowy za zdolnego został uznany lub nie, a w ostatnim przypadku, czy został doczasowo, lub bezwarunkowo odrzucony;

c) przy wyraźném oznaczeniu zadań dla robót pismiennych i lekcyj na próbę orzeczenie o pracach naukowych, wykazanych w egzaminie pismiennćm i ustném, z wymienieniem tego, czy i dla których klas został kandydat w każdym przedmiocie do udzielania nauki uzdolnionym;

d) orzeczenie o zdolności nauczycielskiéj kandydata, jak dalece się takowa wykazała w lekcyach na próbę.

2. Wolno jest każdemu kandydatowi, który wprawdzie odbył egzamin przed komisyą egzaminacyjną, atoliż w jednym lub więcéj przedmiotach otrzymał zdanie niezadowalniające go, po upływie czasu dowolnego upraszać o pozwolenie do złożenia drugiego egzaminu w pewnym tylko zawodzie, by przezto poprawić sobie mógł dawniejsze świadectwo swoje, i oraz pozyskać zdolność uczenia więcéj przedmiotów lub w wyższych stopniach, jak obecnie już posiada. Pozostawia się w takowym razie zdaniu dotyczącéj komisyi egzaminacyjnéj, czy tylko ustnie, czy także i pismiennie egzamin ma być odbywanym.

Nowo nabyte zaświadczenie z dotyczącego przedmiotu wystawione będzie oddzielnie od dawniejszego ogólnego, atoliż z wyraźném odniesieniem się na takowe.

3. W podobny sposób może kandydat nabyć także uzupełnienia swego świadectwa, zgłaszając się następnie do egzaminu do udzielania nauki w języku żyjącym.

5. Wenn endlich die ungenügende wissenschaftliche Bildung des Examinanden nicht einmal der Hoffnung Raum gibt, daß er im weiteren Studium das Fehlende werde ersetzen können, oder die Probelekzionen Mängel zeigen, deren Entfernung außer aller Wahrscheinlichkeit liegt, so hat die Prüfungs-Kommission das Recht, den Examinanden durch ein diese Entscheidung begründendes Zeugniß schlechthin ohne Erlaubniß zu einem später zu wiederholenden Examen abzuweisen, und hievon die übrigen Prüfungs-Kommissionen des Staates ämtlich in Kenntniß zu setzen; dem Examinanden steht in solchem Falle der Rekurs an das Unterrichtsministerium zu.

§. 25.

Inhalt des Zeugnisses.

1. Das über das Examen auszustellende Zeugniß enthält:

a) das vollkommene Nazionale des Examinanden (Namen, Eltern, Geburtsort, Alter, Religion, Schule, Universität oder technisches Institut);

b) das Gesammt-Urtheil der Kommission, ob derselbe als lehrfähig erkannt worden sei oder nicht, und im letzteren Falle, ob er zeitweise oder unbedingt zurückgewiesen worden sei;

c) unter ausdrücklicher Bezeichnung der Aufgaben der schriftlichen Arbeiten und der Probelekzionen das Urtheil über die wissenschaftlichen Leistungen im schriftlichen und mündlichen Examen, mit der Festsetzung, ob und in welchen Klassen in jedem der Gegenstände der Examinand zu unterrichten für befähiget erachtet werde;

d) ein Urtheil über die Lehrfähigkeit des Kandidaten, soweit sich dieselbe in den Probelekzionen bekundet hat.

2. Es steht jedem Kandidaten frei, wenn er das Examen vor einer Prüfungs-Kommission zwar bestanden, aber in einem oder mehreren Gegenständen ein ihm nicht genügendes Urtheil erhalten hat, nach beliebiger Frist um Abhaltung eines zweiten Examens nur in diesem Fache nachzusuchen, um dadurch eine Verbesserung seines früheren Zeugnisses und die Zuerkennung der Lehrfähigkeit für mehrere Gegenstände oder höhere Unterrichtsstufen, als für welche er sie bereits besitzt, zu erwerben. Dem Ermessen der betreffenden Prüfungs-Kommission bleibt es in solchen Fällen überlassen, ob sie nur mündlich, oder auch schriftlich prüfen zu müssen glaubt.

Das erworbene neue Zeugniß in dem betreffenden Gegenstande wird abgesondert von dem früheren allgemeinen, aber unter ausdrücklicher Beziehung auf dasselbe ausgestellt.

3. In ähnlicher Weise kann der Kandidat eine Ergänzung seines Zeugnisses erwerben, indem er sich nachträglich zur Prüfung für den Unterricht in einer lebenden Sprache meldet.

Komisya egzaminacyjna oznaczy na podstawie piérwszego zaświadczenia te skrócenia, jakich egzamin ten w pojedynczych stadyach swych doznawać może, o czém w zaświadczeniu wzmianka nastąpić powinna.

§. 26.

Ważność zaświadczeń.

1. Zaświadczenie, że kandydat odbył egzamin, daje mu najprzód prawo do odbycia roku próby w téj szkole realnéj, gdzie jest w używaniu język naukowy, dla którego się kandydat oświadczył, i czyni go po ukończonym roku próby zdolnym do rzeczywistego mianowania go na posady nauczycielskie w wymienionéj szkole realnéj, do czego w razie specyalnym nie będzie się już wymagać egzaminu osobnego.

2. Jeżeli atoliż po odbytym roku próby upłynęło już więcéj jak lat dwa, a kandydat w tym czasie nie był zatrudnianym udzielaniem nauki w publicznéj szkole realnéj, naówczas aby mógł być obieralnym na posadę nauczycielską w tych szkołach, odnowić musi egzamin; powtórzenie zaś roku próby nie będzie wymaganém. Dotycząca komisya egzaminacyjna może w każdym razie, rozważywszy okoliczności, odstąpić od warunku robót pismiennych jednego lub obudwóch rodzajów, nie może zaś nigdy uwolnić od egzaminu ustnego i od lekcyj na próbę.

§. 27.

Rok próby.

1. Po odbytym egzaminie powinien się każdy kandydat używać dać do udzielania nauki w szkole realnéj przez rok jeden dla praktycznego wykształcenia zdolności swéj nauczycielskiéj.

2. Rok próby odbytym być może tylko w publicznym zakładzie naukowym rzeczonego rodzaju. Kandydat może się przeto udać w tym względzie do władzy szkolnéj tego kraju koronnego, w którym pragnie odbyć rok próby, władza zaś oznaczy mu zakład naukowy, z uwzględnieniem słusznych życzeń kandydata, biorąc na uwagę cel pedagogiczny roku próby, niemniéj jak potrzeby nauki publicznéj.

3. W powszechności rozpocznie kandydat rok próby z początkiem piérwszego, po teoretycznym egzaminie jego na urząd nauczycielski zaraz następującego roku szkolnego; przezto nie wyłącza się jednak rozpoczęcia roku próby także i z początkiem półrocza drugiego, albo nawet i wśród półrocza, skoro tylko kandydat w zakładzie naukowym stosownie użytym być może.

Die Prüfungs-Kommission hat auf Grundlage des ersten Zeugnisses diejenigen Abkürzungen zu bestimmen, welche diese Prüfung in ihren einzelnen Stadien erfahren kann, und dieselben in dem Zeugnisse zu bemerken.

§. 26.

Wirkung des Zeugnisses.

1. Das Zeugniß, daß ein Examinand die Prüfung bestanden hat, berechtiget ihn zunächst zum Abhalten des Probejahres an einer Realschule, wo die Unterrichtssprache für welche sich der Kandidat erklärt hat, in Anwendung ist, und macht ihn nach geleistetem Probejahre zur wirklichen Anstellung an Realschulen der bezeichneten Art fähig, ohne das zum Behufe einer speziellen Anstellung noch eine besondere Prüfung erfordert würde.

2. Sind jedoch seit der Abhaltung des Probejahres mehr als zwei Jahre vergangen, ohne daß der Kandidat durch Ertheilung von Unterricht an einer öffentlichen Realschule beschäftiget war, so hat er, um zu einer Lehrstelle an derlei Schulen wählbar zu seyn, das Examen zu erneuern; eine Wiederholung des Probejahres hingegen ist nicht erforderlich. Die betreffende Prüfungs-Kommission kann in jedem Falle nach Erwägung der Umstände eine oder beide Arten von schriftlichen Arbeiten, niemals aber die mündliche Prüfung und die Probelekzionen nachlassen.

§. 27.

Probejahr.

1. Nach bestandenem Examen hat jeder Kandidat sich Ein Jahr lang an einer Realschule zur praktischen Ausbildung seiner Lehrfähigkeit beschäftigen zu lassen.

2. Das Probejahr kann nur an einer öffentlichen Lehranstalt der genannten Art gehalten werden. Der Kandidat hat sich deßhalb an die Schulbehörde des Kronlandes zu wenden, in dem er das Probejahr abzuhalten wünscht, welche ihm mit Beachtung des pädagogischen Zweckes des Probejahres und der Bedürfnisse des öffentlichen Unterrichtes die Lehranstalt bestimmen und billige Wünsche des Kandidaten berücksichtigen wird.

3. In der Regel wird der Kandidat das Probejahr mit dem Beginne des nächsten, auf seine theoretische Lehramtsprüfung folgenden Schuljahres anzufangen haben; es ist jedoch nicht ausgeschlossen, daß er auch im Anfange eines zweiten Semesters, oder selbst im Laufe eines Semesters beginne, wenn er an einer Lehranstalt zweckmäßig verwendet werden kann.

Jeżeli zaś przeciwnie całkiemby przepędzić chciał najbliższy po teoretycznym egzaminie jego zaraz następujący rok szkolny, nie rozpoczynając roku próby, naówczas zasięgnąć winien osobnego ku temu pozwolenia ze strony władzy krajowéj.

Władza krajowa zobowiązać go może w takim razie do całkowitego lub częściowego powtórzenia egzaminu przed rzeczywistém rozpoczęciem roku próby jego.

4. Dyrektor zakładu naukowego oznaczy w miarę przedłożonego sobie przez kandydata zaświadczenia i z uwzględnieniem potrzeb nauki, przedmioty naukowe i klasy, w których kandydat naukę udzielać ma, i obznajomi go dokładnie z zadaniem nauczycielskiém klas, z czynnościami, jakich od uczniów wymagać, i z porządkiem karności, jaki utrzymywać jest obowiązanym.

5. Na kandydata włożone będą najwięcéj godzin dziewięć w tygodniu i to w niewięcéj jak dwóch różnych klasach; tylko w tym razie, jeżeli potrzebne suplentury przenoszą siły ciała nauczycielskiego, kandydat zaś w dotychczasowéj przydzielonéj sobie działalności nauczycielskiéj dał już dowody dzielnéj sprawności swéj, może temuż poruczona być większa liczba godzin naukowych, a wedle okoliczności także i w więcéj jak dwóch klasach.

6. Poruczone sobie godziny nauki kandydat wprawdzie samodzielnie pełnić będzie, atoliż w ten sposób, ażeby przytém zostawał pod osobnym dozorem dyrektora i nauczyciela klasowego klasy dotyczącéj, i ściśle wykonywał ich zlecenia.

Dyrektor i nauczyciel klasowy obowiązani są, mianowicie w piérwszym czasie, często uczęszczać na godziny kandydata, i zwracać uwagę jego na pojawione niedokładności w metodzie lub utrzymywaniu karności; w postępowaniu zaś swojém przeciw kandydatowi podczas godzin nauki wystrzegać się mają jak najściślej wszystkiego, coby mu powagi jego u uczniów ubliżyć mogło.

Aby zaś z drugiéj znowu strony kandydat na próbie będący własném rozpatrywaniem się na metodę i dyscyplinę wprawnych nauczycieli swą własność poprawić mógł, winien często odwiedzać lekcye nauczycieli zakładu, mianowicie nauczyciela klasowego i tych nauczycieli, którzy w innych klasach równe z nim przedmioty traktują.

7. Lżejsze kary w godzinach nauki ma kandydat prawo sam orzekać, atoliż z następném zaraz uwiadomieniem o tém nauczyciela głównego czyli klasowego; orzeczenie kar ciężkich pozostawić ma nauczycielowi klasowemu, którego szczególném jest zadaniem, w tym dla początkowego nauczyciela po największéj części trudnym i niebezpiecznym punkcie być mu z radą swą ku poręce, i wspiérać przyzwoicie powagę jego; jak też ogólnie całe ciało nau-

Will er jedoch das nächste Schuljahr, welches nach seiner theoretischer Prüfung beginnt, ganz vorüber gehen lassen, ohne sein Probejahr anzutreten, so hat er hiefür die besondere Bewilligung der Landesbehörde einzuholen.

Die Landesbehörde kann ihn in diesem Falle zu einer ganzen oder theilweisen Wiederholung der Prüfung vor dem wirklichen Antritte seines Probejahres verpflichten.

4. Der Direktor der Lehranstalt bestimmt nach Maßgabe des vom Kandidaten vorgelegten Zeugnisses und mit Berücksichtigung der Bedürfnisse des Unterrichtes die Lehrgegenstände und die Klassen, in welchen der Kandidat Unterricht zu ertheilen hat, und setzt ihn über die Lehraufgabe der Klassen, über die an die Schüler zu stellenden Forderungen und die zu haltende Disziplinar-Ordnung in genaue Kenntniß.

5. Es dürfen dem Kandidaten nicht mehr als höchstens neun Stunden wöchentlich und in nicht mehr als höchstens zwei verschiedenen Klassen übertragen werden, nur im Falle, daß nothwendige Supplirungen die Kräfte des Lehrkörpers übersteigen, und ein Kandidat sich im bisherigen Theile seiner Lehrthätigkeit bereits als tüchtig bewährt hat, kann ihm eine größere Anzahl von Lehrstunden, und nach Umständen auch in mehr als zwei Klassen aufgetragen werden.

6. Die ihm übertragenen Lehrstunden hat der Probe-Kandidat zwar selbständig zu geben, aber so, daß er dabei einer speziellen Aufsicht des Direktors und des Klassenlehrers der jedesmaligen Klasse unterstellt ist, und sich ihren Weisungen strenge unterzuordnen hat.

Der Direktor und der Klassenlehrer haben die Verpflichtung, vorzüglich in der ersten Zeit, die Lehrstunden des Kandidaten häufig zu besuchen, und ihm nachher ihre Bemerkungen über Mängel in Methode oder Disziplin zur Nachachtung auszusprechen; in ihrem Verhalten gegen den Kandidaten während der Lehrstunden selbst haben sie auf das Strengste Alles zu vermeiden, was dessen Autorität bei den Schülern beeinträchtigen könnte.

Andererseits hat der Probe-Kandidat, um sich eigene Anschauung der Methode und Disziplin geübter Lehrer zu verschaffen, häufig in den Lekzionen von Lehrern der Anstalt, namentlich des Klassenlehrers und derjenigen Lehrer, die gleiche Gegenstände mit ihm in anderen Klassen behandeln, zu hospitiren.

7. Leichtere Strafen in den Lehrstunden hat der Kandidat selbst zu verfügen das Recht, unter unmittelbarer nachheriger Anzeige an den Haupt- oder Klassenlehrer; die Verfügung von schweren Strafen hat er dem Klassenlehrer zu überlassen, dessen besondere Aufgabe es ist, in diesem für den angehenden Lehrer meist schwierigen und gefährlichen Punkte dem Kandidaten rathend zur Seite zu stehen, und dessen Ansehen zweckmäßig zu unterstützen; wie es überhaupt der ganze Lehrkörper als eine Pflicht gegen seine

czycielskie mieć sobie będzie za obowiązek, winny tak szkole jak swym spółpowołańcom, kolegialném obchodzeniem się z kandydatem, ulżyć mu i ustalić stanowisko jego w zakładzie naukowym.

8. Zresztą winien jest kandydat posłuszeństwo postanowieniom powszechnych ustaw szkolnych i specyalnego regulaminu szkolnego zakładu własnego, niemniéj i rozporządzeniom dyrektora w ten sam sposób, co i każdy nauczyciel ustanowiony; mianowicie obowiązanym jest regularnie uczęszczać na konferencye nauczycieli, gdzie do wyjawiania zdania swego o postępkach i moralném sprawowaniu się uczniów swych tak w ciągu roku szkolnego, jakoteż w kwestyi przeniesienia ich i klasyfikacyi, niemniéj jest obowiązanym jak uprawnionym.

We wszystkich innych przypadkach ma kandydat w konferencyi tylko głos doradczy.

§. 28.

1. Jeżeli niedoskonałości dydaktyczne lub pedagogiczne kandydata, lub inne jego sprawowanie się w zakładzie naukowym, gdzie jest zatrudnionym, szkodą zagraża, wówczas dyrektor prawo ma z końcem piérwszego półrocza, a w nagłych przypadkach nawet i zaraz zerwać czynności kandydata w zakładzie swoim. Tenże obowiązanym jest wysłuchać w tym względzie zdania ciała nauczycielskiego, potém podług swego przeświadczenia rozstrzygnąć, i o nastąpioném oddaleniu kandydata z załączeniem protokołu o zdaniach ciała nauczycielskiego natychmiast do władzy krajowéj doniesienie uczynić.

Władza krajowa wedle rodzaju powodów oddalenia kandydata, albo odeśle go z stosownemi ostrzeżeniami do innego zakładu naukowego do dalszego ciągu roku próby jego, albo też w razie potrzeby przedstawienie uczyni do Ministerstwa na odrzucenie go z zawodu nauczycielskiego.

2. Po upływie jednego roku na próbę, winien będzie dyrektor na podstawie narady z nauczycielami klasowemi tych klas, w których kandydat zatrudnianym był, wydać świadectwo przez niego i przez nauczycieli klasowych podpisane, w którém wymienione są tak przedmioty jak klasy, w których kandydat nauczał, a oraz bez ogródki ocenionym jest stopień dowiedzionéj biegłości w nauczaniu, jako też utrzymaniu karności.

Jeden odpis zaświadczenia załączy się do relacyi rocznéj o zakładzie naukowém dla radzcy szkolnego. A dopiéro przez to zaświadczenie egzamin na urząd nauczycielski w szkołach realnych uważany będzie za ukończony, poczém kandydat na posady nauczycielskie szkoły realnéj i wprost już do ostatecznéj nominacyi jest ukwalifikowany.

Schule und gegen seine Berufsgenossen ansehen wird, durch kollegialisches Verhalten zu dem Kandidaten seine Stellung an der Lehranstalt zu erleichtern und zu befestigen.

8. Uebrigens ist der Kandidat den Bestimmungen der allgemeinen Schulgesetze und der speziellen Schul-Ordnung seiner Anstalt, sowie den Anordnungen des Direktors in gleicher Weise zum Gehorsam verpflichtet wie jeder angestellte Lehrer; namentlich hat er die Lehrerkonferenzen regelmäßig zu besuchen, und ist dort zum Abgeben seiner Stimme über Leistungen und sittliches Verhalten seiner Schüler sowohl im Laufe des Schuljahres, als bei der Frage nach Versetzung und Klassifikazion so verpflichtet als berechtiget.

In allen übrigen Fällen hat der Kandidat in der Konferenz nur eine berathende Stimme.

§. 28.

1. Wenn die didaktischen oder pädagogischen Fehler des Probe-Kandidaten oder sein sonstiges Verhalten an der Lehranstalt, an welcher er beschäftiget ist, nachtheilig zu werden drohen, so hat der Direktor das Recht, nach Beendigung des ersten Semesters, und in dringenden Fällen sogar sogleich der Thätigkeit des Kandidaten an seiner Anstalt ein Ende zu setzen. Er hat darüber die Ansicht des Lehrkörpers anzuhören, dann nach seiner Ueberzeugung zu entscheiden, und die geschehene Entlassung eines Kandidaten unter Beifügung des Protokolles über die Ansichten des Lehrkörpers, sofort an die Landesbehörde zu berichten.

Die Landesbehörde hat je nach der Art der Gründe, welche die Entfernung des Kandidaten veranlaßten, entweder ihn unter den geeigneten Weisungen an eine andere Lehranstalt zur Fortsetzung seines Probejahres zu schicken, oder erforderlichen Falles wegen Zurückweisung desselben seinen Antrag an das Ministerium zu stellen.

2. Nach Ablauf des Probejahres hat der Direktor, auf Grund einer Berathung mit den Klassenlehrern der Klassen, in welchen der Probe-Kandidat beschäftiget war, ein von ihm und diesen Klassenlehrern zu unterfertigendes Zeugniß auszustellen, in welchem die Gegenstände und Klassen, worin der Kandidat unterrichtet hat, bezeichnet, und der Grad der von ihm bewiesenen Fertigkeit im Unterrichte und in Aufrechthaltung der Zucht unverholen beurtheilet wird.

Eine Abschrift des Zeugnisses ist dem an den Schulrath zu erstattenden Jahresberichte über die Lehranstalt beizulegen. Erst durch dieses Zeugniß ist die Prüfung für das Realschul-Lehramt als geschlossen anzusehen und der Kandidat zum Vorschlage für Lehrstellen an einer Realschule und zu unmittelbar definitiver Anstellung befähiget.

3. Prace spełnione przez kandydata w ciągu roku na próbę, nie dają mu żadnego prawa do remuneracyi za godziny przezeń udzielane, atoliż w przypadkach zatrudnienia kandydata nad przepisaną liczbę najwięcéj do dziewięciu godzin w tygodniu, dyrektor przedstawienie uczynić winien na remuneracyę do władzy krajowéj.

§. 29.

Należytości.

Za odbycie z kandydatem egzaminu, złożyć ma tenże taksę w kwocie złotych reńskich dziesięć; obowiązek złożenia taksy zawisły nie jest od tego, czy kandydat egzamin dobrze zdał lub nie.

Taksa spłaconą być ma przez kandydata do kasy, oznaczonéj przez komisyę egzaminacyjną, przy odebraniu pisma ze strony komisyi egzaminacyjnéj, przez które mu udzielone zostały zadania do wypracowania robót pismiennych domowych.

Taż sama taksa i za drugi egzamin ma być złożoną.

§. 30.

Tok prowadzenia czynności.

1. Wszystkie komisye egzaminacyjne stoją bezpośrednio pod Ministerstwem oświecenia.

2. Dyrektor każdéj komisyi egzaminacyjnéj prowadzi korespondencyę z Ministerstwem i z kandydatami, i otrzymuje akta komisyi egzaminacyjnéj w porządku należytym.

3. Akta te są:

a) Ogólne, zawiérające powszechne rozporządzenia Ministerstwa, rezolucye Ministerstwa na zapytanie komisyi egzaminacyjnéj i tym podobne:

b) akta personalne.

Dla każdego kandydata, poddającego się kommisyi egzaminacyjnéj, sporządzony będzie akt własny, który zawiérać musi: prośbę kandydata wraz z wymienieniem zaświadczeń i treści ich, opis życia jego, rozstrzygnienia Ministerstwa, gdyby jakie zachodziły z powodu wątpliwości co do przypuszczenia kandydata do egzaminu, pisma komisyi egzaminacyjnéj do kandydata wystosowane, pismienne roboty jego, orzeczenie komisyi egzaminacyjnéj o pismiennych robotach i o lekcyach na próbę, protokół egzaminu ustnego, protokół obrad ostatecznych komisyi egzaminacyjnéj, zaświadczenie temuż udzielone.

4. Akta personalne z końcem każdego roku szkolnego przesłane będą Ministerstwu Oświecenia do wglądnienia.

3. Die Leistung des Probejahres gibt dem Kandidaten keinen Anspruch auf Remuneration für die von ihm ertheilten Stunden, wohl aber hat in Fällen einer Beschäftigung des Kandidaten über die gesetzmäßige Zahl von höchstens neun wöchentlichen Stunden der Direktor bei der Landesbehörde eine Remunerazion zu beantragen.

§. 29.

Gebühren.

Für die Abhaltung der Prüfung hat jeder Kandidat die Taxe von zehn Gulden zu zahlen; die Verpflichtung zur Erlegung derselben ist unabhängig davon, ob der Kandidat beim Examen besteht oder nicht.

Die Taxe wird beim Empfange der Zuschrift der Prüfungs-Kommission, durch welche die Aufgaben zu den schriftlichen häuslichen Arbeiten mitgetheilt werden, vom Kandidaten an die durch die Prüfungs-Kommission bezeichnete Kasse bezahlt.

Dieselbe Taxe ist für ein zweites Examen zu erlegen.

§. 30.

Geschäftsführung.

1. Sämmtliche Prüfungs-Kommissionen stehen unmittelbar unter dem Ministerium des Unterrichtes.

2. Der Direktor jeder Prüfungs-Kommission hat die Korrespondenz mit dem Ministerium und den Kandidaten zu führen, und die Akten der Prüfungs-Kommission in geschäftsmäßiger Ordnung zu halten.

3. Diese Akten sind:

a) Allgemeine, enthaltend die allgemeinen Verordnungen des Ministeriums, Erledigungen des Ministeriums auf Anfragen der Prüfungs-Kommission, und ähnliche;

b) Personalakten.

Ueber jeden Kandidaten, welcher dem Examen einer Prüfungs-Kommission sich unterzieht, wird ein eigenes Aktenstück angelegt, welches enthalten muß: das Gesuch des Kandidaten nebst Angabe der Zeugnisse und ihres Inhaltes, den Lebenslauf desselben, die etwaigen Entscheidungen des Ministeriums bei Zweifeln über Zulassung des Kandidaten zum Examen, die Zuschriften der Prüfungs-Kommission an den Kandidaten, die schriftlichen Arbeiten desselben, das Urtheil der Prüfungs-Kommission über die schriftlichen Arbeiten und die Probelekzion, das Protokoll über die mündliche Prüfung, das Protokoll über die Schlußberathung der Prüfungs-Kommission, das demselben ertheilte Zeugniß.

4. Die Personalakten sind am Ende eines jeden Schuljahres an das Unterrichts-Ministerium zur Einsicht einzusenden.

B. Postanowienia przechodnie.

Wyrzeczone w powyższym przepisie warunki o egzaminie kandydatów na urząd nauczycielski w szkołach realnych dorozumiewać się każą po największéj części, że kandydat nabył już tego wykształcenia, do jakiego na przyszłość dążyć winny gimnazya, szkoły realne, uniwersytety i instytuta techniczne, i że w studyach swych miał na uwadze czynność szkoły realnéj w przyszłości podług nowéj organizacyi.

A ponieważ by niesłusznem było przeciw kandydatom, i oraz od szkół realnych siły zdolne odstręczało, gdyby nowe przepisy natychmiast w całéj swéj objętości w życie weszły, przeto dla najpiérwszych czasów następnych rozporządzają się następujące prowizoryczne postanowienia, których zniesienie Ministeryum Oświecenia swego czasu wyraźnie orzecze i ogłosi:

1. Nie będzie się żądać od kandydatów, którzy przedkładają zaświadczenie ukończonych obowiązkowych kursów byłego wydziału nauk filozoficznych, albo którzy przed rokiem szkolnym 1853-54 przez dwa lata studyom się oddawali w zakładzie technicznym, wykazu innych jeszcze studyów w zakładzie publicznym, odstępując w ogólności na teraz jeszcze od warunku trzyletniego studyum w uniwersytecie lub zakładzie technicznym odbytego. Kandydaci, ustanowieni przez Ministeryum Wyznań i Oświecenia lub za jego zezwoleniem prowizorycznie jako nauczyciele w szkołach realnych zupełnych lub do uzupełnienia przeznaczonych, mogą na wszelki sposób do egzaminu być przypuszczeni.

2. Aż do początku roku szkolnego 1854-55 mogą kandydaci poddający się egzaminowi z dwóch wydziałów zawodu nauk matematycznych przyrodzonych, a wykazujący w obudwóch wydziałach jedynie tylko uzdolnienie dla niższéj szkoły realnéj, pomimo to uznani być za zdolnych do ustanowienia, jednakże w takowym razie obowiązani są, do oznaczonego czasu wykazać nowym egzaminem, iż przynajmniéj w jednym wydziale uzupełnili wykształcenie swe podług przepisu ustawy.

3. Kandydaci, którzy odbyli egzamin z jednego języka naukowego, jednakże warunkowi co do uzdolnienia do udzielania nauki z drugiego języka naukowego zadosyć nie uczynili, uważani będą za zdolnych do posady, dopóki brak jest w takich kandydatach, którzy zupełnie wymogom ustawy zadosyć czynią. Toż samo rozumie się o tych kandydatach dla języka niemieckiego, którzy w ogólności nie posiadają znajomości języka drugiego.

4. Kto stosownie do przepisów w stanie jest wykazać uzdolnienie swe do nauczania języka, nie będącego językiem naukowym, popisu zaś z języka naukowego odbyć nie może, może być przypuszczonym do egzaminu, atoliż w ra-

B. Uebergangs-Bestimmungen.

Die in der voranstehenden Vorschrift über die Prüfung der Kandidaten für das Lehramt an Realschulen ausgesprochenen Forderungen setzen zum großen Theile voraus, daß der Examinand bereits diejenige Bildung genossen habe, welche die Gymnasien, Realschulen, Universitäten und technischen Institute künftig zu geben bestimmt sind, und daß er bei seinen Studien die künftige Thätigkeit an einer Realschule, nach der neuen Organisazion im Auge gehabt habe.

Indem es daher unbillig gegen die Examinanden wäre und den Realschulen zunächst tüchtige Kräfte entziehen würde, wenn die neuen Vorschriften sogleich in ihrem ganzen Umfange in's Leben treten sollten, so werden für die nächste Zeit folgende provisorische Bestimmungen getroffen, deren Aufhebung das Ministerium des Unterrichts seiner Zeit ausdrücklich kundgeben wird:

1. Von denjenigen Kandidaten, welche ein Zeugniß über Absolvirung der obligaten Kurse der bestandenen philosophischen Studienabtheilung beibringen, oder welche vor dem Studienjahre 1853-54 zwei Jahre an einer technischen Anstalt studirt haben, ist ein Ausweis über anderweitige Studien an einer öffentlichen Anstalt nicht zu begehren, und von der Forderung eines dreijährigen Studiums an einer Hochschule oder technischen Anstalt ist überhaupt vor der Hand abzusehen. Kandidaten, welche von dem Ministerium für Kultus und Unterricht, oder mit dessen Bewilligung provisorisch als Lehrer an vollständigen oder zur Vervollständigung bestimmten Realschulen angestellt worden sind, können jedenfalls zur Prüfung zugelassen werden.

2. Bis zum Beginne des Studienjahres 1854-55 können Kandidaten, welche sich der Prüfung für zwei Fächer aus dem mathematisch-naturwissenschaftlichen Gebiete unterziehen, und in beiden Fächern nur die für die Unterrealschule erforderliche Befähigung nachweisen, gleichwohl für anstellungsfähig erklärt werden, jedoch sind sie in solchem Falle verpflichtet, bis zu dem bezeichneten Zeitpunkte durch eine neuerliche Prüfung zu erweisen, daß sie wenigstens in einem Fache ihre Bildung der Anforderung des Gesetzes gemäß vervollständiget haben.

3. Kandidaten, welche die Prüfung aus einer Unterrichtssprache bestehen, jedoch der Anforderung hinsichtlich der Befähigung, auch eine zweite Unterrichtssprache zu lehren, nicht entsprechen, sind als anstellungsfähig zu betrachten, in solange es an Lehramts-Kandidaten mangelt, welche den Anforderungen des Gesetzes vollkommen genügen. Dasselbe gilt von denjenigen Kandidaten für das Lehrfach der deutschen Sprache, welche überhaupt nicht die Kenntniß einer zweiten Sprache besitzen.

4. Wer seine Befähigung, eine Sprache zu lehren, die nicht Unterrichtssprache ist, vorschriftmäßig nachweisen zu können glaubt, ohne aber die Prüfung aus einer Unterrichtssprache bestehen zu können, ist gleichwohl zur Prüfung zuzulassen, kann jedoch

zie pomyślnych skutków uznanym będzie tylko za zdolnego na nauczyciela pobocznego. Tacy kandydaci przypuszczeni będą do egzaminu także bez wszelkich dowodów studyów w zakładach publicznych. Atoliż komisya przekonać się winna, jak dalece takowi we wszystkich względach czynią lub nie czynią zadosyć warunkom, ustawą przepisanym co do rzeczywistych kandydatów na urząd nauczycielski w szkołach realnych, i w zaświadczenie wciągnąć rezultaty tak ujemne jak dodajne.

5. Aż do rozpoczęcia roku szkolnego 1854-55 egzamin pod względem powszechnego wykształcenia kandytatów nie będzie uważanym za stanowczy do uzdolnienia ich na urząd nauczycielski. A jeżeli kandydat oświadczy, że nie posiada żadnych umiejętności z jednego lub więcéj wydziałów naukowych, nie stanowiących głównych wydziałów studyum jego, wówczas egzamin wspomniony z takowych zupełnie może być zaniechanym. Oświadczenie takowe jednak, lub niepomyślny rezultat przedsięwziętego egzaminu z przedmiotów wykształcenia ogólnego, tak ma być w świadectwie wyrażonym, ażeby to oddawało jak najdokładniéj wyobrażenie o wykształceniu kandydata.

6. Kandydaci, zatrudnieni już jako suplenci w gimnazyach, klasach licealnych, szkołach realnych lub zakładach technicznych, przedłożyć winni wraz z swém zgłoszeniem się do egzaminu świadectwo dyrektora zakładu dotyczącego, wykazujące ich zdolność nauczycielską.

Wolno komisyi egzaminacyjnéj na podstawie świadectwa tego, uwolnić kandydata od lekcyj na próbę, w którym tedy razie powołać się należy na świadectwo dyrektora w świadectwie komisyi egzaminacyjnéj.

7. W teraźniejszéj potrzebie bezpośredniego pomnożenia sił nauczycielskich w szkołach realnych, może tymczasem miejsce roku próby zastąpić suplentura posady nauczycielskiéj, atoliż wniosek na rzeczywistą posadę wtedy dopiéro nastąpić może, gdy suplent wykaże dostatecznie zdolność swą nauczycielską odpowiedniém świadectwem co do piérwszego za czas próby jego poczytać się mu mającego roku działania jego szkolnego.

8. Jeżeli lekcye na próbę nie mogą być odbyte w języku naukowym przez kandydata obranym, z powodu, że w miejscu komisyi egzaminacyjnéj nie masz szkoły, w którejby był w używaniu, wówczas do tego użytym być ma język naukowy w szkołach miejsca tegoż zaprowadzony; a jeżeli kandydat nie jest w stanie odbyć lekcye swe w żadnym z języków, tamże w szkołach zaprowadzonych, takowe odpadnąć winny.

Jedno jak drugie atoliż wyraźnie ma być wymienioném w świadectwie nauczycielskiém.

Thun m. p.

bei gutem Erfolge nur für einen Nebenlehrer befähiget erklärt werden. Solche Kandidaten sind auch ohne allen Ausweis über Studien an öffentlichen Anstalten zur Prüfung zuzulassen. Jedoch hat sich die Kommission zu überzeugen, in wieferne sie in allen Beziehungen den Anforderungen, welche das Gesetz an wirkliche Kandidaten des Lehramtes an Realschulen stellt, genügen oder nicht genügen, und sowohl die negativen als die positiven Resultate in das Zeugniß aufzunehmen.

5. Bis zum Beginne des Studienjahres 1854-55 soll die Prüfung über die allgemeine Bildung der Kandidaten nicht als entscheidend für ihre Befähigung zum Lehramte angesehen werden. Sie kann vielmehr, in soferne der Kandidat erklärt gar keine Kenntnisse aus einem oder mehreren Fächern, welche nicht die Hauptfächer seines Studiums sind, zu besitzen, hinsichtlich dieser Fächer ganz unterbleiben. Jedoch ist diese Erklärung oder der ungenügende Ausfall der vorgenommenen Prüfung der allgemeinen Bildung in das Zeugniß so aufzunehmen, daß dasselbe ein möglichst vollständiges Bild von der Bildung des Kandidaten gewähre.

6. Examinanden, welche bereits als Supplenten an Gymnasien, Lyzealklassen, Realschulen oder technischen Lehranstalten beschäftiget waren, haben mit ihrer Meldung zur Prüfung, zugleich ein Zeugniß des Direktors der betreffenden Anstalt über die von ihnen bewiesene Lehrfähigkeit beizulegen.

Es steht der Prüfungs-Kommission zu, nach Befund dieses Zeugnisses den Kandidaten von der Ertheilung der Probelekzionen zu dispensiren, in welchem Falle sie sich in dem Prüfungs-Zeugnisse auf das Zeugniß des Direktors zu berufen haben wird.

7. Bei dem Bedürfnisse unmittelbarer Vermehrung der Lehrkräfte an Realschulen kann für jetzt an die Stelle des Probejahres auch die Supplirung einer Lehrstelle treten, doch kann ein Antrag auf wirkliche Anstellung erst gemacht werden, wenn der Supplent über dieses erste ihm als Probezeit anzurechnende Jahr seiner Schulthätigkeit durch ein entsprechendes Zeugniß die genügende Lehrfähigkeit nachgewiesen hat.

8. Können die Probelekzionen in der von dem Kandidaten gewählten Unterrichtssprache nicht gehalten werden, weil sich an dem Orte der Prüfungs-Kommission keine Schule befindet, an welcher dieselbe angewendet wird, so ist die an den Schulen dieses Ortes eingeführte Unterrichtssprache in Anwendung zu bringen; vermag der Kandidat in keiner dieser Sprachen vorzutragen, so hat die Probelekzion zu unterbleiben.

Das Eine wie das Andere ist jedoch im Lehramtszeugnisse zu bemerken.

Thun m. p.

78.

Rozporządzenie Ministerstwa Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministerstwem Finansów z dnia 1. Maja 1853,

(Dziennik praw Państwa, część XXIV., nr. 77, wydana dnia 9. Maja 1853),

o sposobie zgłoszenia następstwa w ufundowanéj przez Rząd a na Monte Lombardzko-Weneckiém inskrybowanéj dotacyi rent.

Z powodu zaszłéj wątpliwości, u któréj władzy nastąpić ma zgłoszenie następców w ufundowanéj przez Rząd i na Monte Lombardzko-Weneckiém wpisanéj dotacyi majoratu, co stosownie do przepisu artykułów 12. i 13 dekretu dawniejszego rządu włoskiego z dnia 8. Lutego 1812 w consiglio del sigillo dei titoli podawaném być miało, oświadcza Ministeryum Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministerstwem Finansów, iż zgłoszenie następców w ufundowanéj przez Rząd, a na Monte Lombardzko-Weneckiém wpisanéj dotacyi majoratu, w myśl §. 85. cesarskiego patentu z dnia 20. Listopada 1852 (Dziennik praw Państwa nr. 259) czynioném być ma w c. k. trybunale prowincyonalnym w Medyolanie, obecnie zaś, dopóki tenże nie wejdzie w życie, w c. k. trybunale piérwszéj Instancyi w Medyolanie, a to najdaléj w ciągu trzech miesięcy po śmierci ostatniego donataryusza, z tém nadto ostrzeżeniem, iżby inaczéj zgasło prawo do rent, od onegoż dnia zapadłych.

Krauss m. p. **Baumgartner** m. p.

79.

Patent Cesarski z dnia 2. Maja 1853,

mający moc w Królestwie Węgierskiém, w Województwie Serbskiém i w Banacie Temeskim,

którym się w rzeczonych krajach koronnych z rokiem administracyjnym 1853 (1. Listopada 1852) prowizoryczny kataster podatku gruntowego, za podstawę rozkładu podatku gruntowego zaprowadza, a podatek gruntowy na szesnaście procentów dochodu czystego wymierza.

Obacz Dziennik praw Państwa, część XXIV., nr. 78, wydaną dnia 9. Maja 1853.

78.

Verordnung des Justizministeriums im Einverständnisse mit dem Finanzministerium vom 1. Mai 1853,

(Im Reichs-Gesetzblatte, XXIV. Stück, Nr. 77, ausgegeben am 9. Mai 1853),

über die Art der Anmeldung der Nachfolge in eine vom Staate gestiftete und auf dem lombardisch-venezianischen Monte inskribirte Renten-Dotazion.

Da der Zweifel entstanden ist, bei welcher Behörde die nach Vorschrift der Artikel 12 und 13 des Dekretes der früheren italienischen Regierung vom 8. Februar 1812 bei dem consiglio del sigillo dei titoli zu überreichende Anmeldung der Nachfolger einer auf dem lombardisch-venezianischen Monte vom Staate gestifteten Majorats-Dotazion zu geschehen habe, so hat das Justizministerium im Einverständnisse mit dem Finanzministerium zu erklären befunden, daß die Anmeldung der Nachfolger einer auf dem lombardisch-venezianischen Monte eingeschriebenen, vom Staate gestifteten Majorats-Dotazion, nach dem Sinne des §. 85 des kaiserlichen Patentes vom 20. November 1852 (Reichs-Gesetz-Blatt Nr. 259), bei dem zu errichtenden k. k. Provinzial-Tribunale in Mailand, und so lange dasselbe noch nicht in's Leben getreten ist, bei dem k. k. Tribunale erster Instanz in Mailand längstens binnen drei Monaten nach dem Tode des letzten Donatars so gewiß stattzufinden habe, als sonst der Anspruch auf die seit jenem Tage verfallenen Renten erlöschen würde.

Krauß m. p. **Baumgartner** m. p.

79.

Kaiserliches Patent vom 2. Mai 1853,

wirksam für das Königreich Ungarn, die serbische Wojwodschaft und das Temeser Banat,

wodurch in diesen Kronländern, vom Verwaltungsjahre 1853 (1. November 1852) angefangen das provisorische Grundsteuer-Kataster, als Maßstab der Umlegung der Grundsteuer eingeführt, und die Grundsteuer mit sechzehn Perzent des Reinertrages bemessen wird.

Siehe Reichs-Gesetzblatt, XXIV. Stück, Nr. 78, ausgegeben am 9. Mai 1853.

80.

Rozporządzenie Najwyższéj Nadkomendy Wojsk z dnia 2. Maja 1853,

(Dziennik praw Państwa, część XXIV., nr. 79, wydana dnia 9. Maja 1853),

mocą którego ustanawiają się oznaki uszanowania, jakie straż wojskowa oświadczać ma kardynałom kościoła rzymskiego.

Rozkazuję niniejszém, ażeby straże wojskowe przed kardynałami kościoła rzymskiego, przebywającymi je sposobem znanym, albo we własnym ekwipażu, albo w insygniach godności, wedle regulaminu pod broń występywały i takową prezentowały, przyczém atoliż nie będzie się ani w bębny bić, ani chorągwią salutować.

Tylko straż burgu Mego nadwornego w rezydencyi, i ogólnie straż w miejscu pobytu Mego od powyższego przepisu wyjętemi zostają.

Pojedyńcze szyldwachy świadczyć będą onymże te same honory, co oficerom z bronią przy boku przechodzącym.

Wiedeń dnia 2. Maja 1853.

Franciszek Józef m. p.

81.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 7. Maja 1853,

dotyczące podziału dystryktowego Królestwa Lombardzko-Weneckiego.

Obacz Dziennik praw Państwa, część XXV., nr. 80, wydaną dnia 18. Maja 1853.

80.

Verordnung des Allerhöchsten Armee-Ober-Kommando vom 2. Mai 1853,

(Im Reichs-Gesetzblatte, XXIV. Stück, Nr. 79, ausgegeben am 9. Mai 1853),

womit die von den Militärwachen den Kardinälen der römischen Kirche zu erweisenden Ehrenbezeugungen bestimmt werden.

Ich finde zu befehlen, daß die Militärwachen den Kardinälen der römischen Kirche, wenn diese in eigener Equipage, oder mit den Insignien ihrer Würde kennbar versehen, dieselben passiren, reglementsmäßig in's Gewehr zu treten und zu präsentiren haben, wobei jedoch weder die Fahne zu senken, noch das Spiel zu rühren ist.

Nur die Wache Meiner Hofburg in der Residenz, und überhaupt die Wache an Meinem jeweiligen Hoflager ist hievon ausgenommen.

Einzelne Schildwachen haben denenselben die Ehrenbezeugung gleich den mit dem Seitengewehre versehenen Offizieren zu leisten.

Wien am 2. Mai 1853.

Franz Joseph m. p.

81.

Verordnung des Ministers des Innern vom 7. Mai 1853,

betreffend die Distrikts-Eintheilung des lombardisch-venezianischen Königreiches.

Siehe Reichs-Gesetzblatt, XXV. Stück, Nr. 80, ausgegeben am 18. Mai 1853.